

SATUL ȘI ȘCOALA

REVISTĂ LUNARĂ PENTRU
EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚĂMÂNT

S U M A R U L :

<i>Dimitrie Goga</i> : Gânduri pentru Basarabia	191
<i>Emile Boutroux</i> : Viitorul gândirii omenеști	192
<i>Dimătrie Todoran</i> : Individualismul educativ și democrația	196
<i>G. Lombardo-Radice</i> : Învățătorul explorator	200
<i>Ioan Cădăriu</i> : Individualizarea învățămîntului nostru	203
<i>Const. Iencica</i> : Cercetați-vă elevii acasă	210
<i>Dr. Od. Apostol</i> : Oboseala intelectuală a copilului de școală	211
<i>Gabriel V. Brumă</i> : Pedepsele în școala primară	212
<i>Vasile Christu</i> : Școli particulare și minoritare din Bulgaria	213

PAGINA JURIDICĂ:

Suspendarea disciplinară. — Acțiune în contencios	211
---	-----

PAGINA LITERARĂ:

<i>Ion Ciocărlan</i> : Un prânz	216
---	-----

CRONICA:

Fragment dintr'o scrisoare a D-lui G. Lombardo-Radice. — Un interview al D-lui Dr. C. Angelescu. — Catastrofe aeriene. — Cuceriri științifice. — Casa de Credit a Corpului Didactic. — Combatefea analfabetismului.

CĂRȚI, REVISTE:

B. Jordan: Normaliștii. — *G. Roiban*: Stropi de sânge. — *N. Nistor*: Spiru Haret. — Vlăstarul. — Revista de Igienă Socială. (D. G.). — *Al. Ionescu Butaș*: 10 coruri. — *O. Ghibu*: Basarabia în statistica Universității din Iași — *G. G. Antonescu și Iosif Gabrea*: Organizarea învățămîntului. — Societatea de Măine. (C. I.). — *Poșta redacției*.

Satul și Școala

Redactată de C. IENCICA și D. GOGA, profesori.

Correspondența pentru redacție:

Constantin Iencica Str. Mărzescu No. 21, Cluj.

Correspondența pentru administrație:

Dimitrie Goga Str. Bob Nr. 13, Cluj.

Abonamentul 120 lei pe an pentru învățători ; 150 lei pentru școale și comitetele școlare.

*

Răspândiți această revistă printre prieteni și cunoscuți. In ea se oglindesc ideele și acțiunea celor cari doresc ridicarea satelor și a școalei primare.

*

Cine nu înapoiază, în timp de 10 zile dela expediere, exemplarul ce i s'a trimis, este considerat abonat și așteptăm costul abonamentului.

*

Amintiți-Vă că hârtia, tiparul și lucrul sunt scumpe ; revista se susține numai din abonamente. Trimiteți-ne deci, neintârziat, costul abonamentului pe adresa Administrației.

*

In loc de chitanță, numele abonaților se trece pe pagina a 3-a a copertei.

Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază.

*

Lucrările și revistele primite la Redacție vor fi amintite la Bibliografia acestei reviste. Rugăm revistele să accepte schimbul.

*

Domnii abonați, cărora le lipsesc numere din revistă, sunt rugați să le ceară printr'o c. p. dela Administrație, str. Bob 13, Cluj.

GÂNDURI PENTRU BASARABIA

Cu cincisprezece ani în urmă soare nou s'a aprins pentru țara dintre Prut și Nistru, pentru „vechea și frumoasa Moldovă“.

După un secol de lungi și grele suferințe, străvechea glie strămoșească s'a cutremurat sub pasul oștenilor români și sentimentul libertății și al înfrățirii a făcut să vibreze de cel mai curat patriotism inima fraților basarabeni.

Deși stăpânirea rusească își făurise cele mai perfide mijloace de desnaționalizare, totuși, simțirea românească a înfruntat un secol de opresiune și umilință și s'a păstrat intactă ca pe vremea marilor Voievozi.

Ruși au putut pune stăpânire pe bisericile și școlile românești, dar niciodată inimile Basarabenilor n'au fost în ghiarele lor.

În conștiința Moldovenilor a stăpânit amintirea mângâietoare a unui trecut de mândrie, despre care le grăiau la răsărit, în mușenia lor seculară, albele pietre dela cetatea Limanului, zidurile Tighinei, ale Sorococii și ale Hotinului, iar la apus zăritele fumurii care învăluiau colinele și munții Moldovei, țara visurilor de libertate.

Scrie Mihail Sadoveanu în însemnările sale de drum prin Basarabia, că a întâlnit în calea sa un turn înalt, despre care mazilul care-l însoțea spunea că a fost ridicat de o doamnă din familia Cantacuzino. „Cum a văzut ea că împărăția a rupt jumătate din Mol-

dova, a început a plânge și a cuspină. A scos din firidă, dela căpătâiul divanului, letopisețele țării și citea despre zilele cele vechi și falnice. Deschidea foile lui Ion Neculce și slovea despre necazurile bieteii Moldove. Și așa stând ea și jelind între cărturarii neamului, i-a venit un gând și un dor. A pus să zidească turn cu foisor. Și în sfârșiturile limpezi de zi, se suia acolo sus și vedea în cununa asfințitului Iașii, vechea cetate moldovenească, cu turnurile de biserici, mănăstiri și cetățui. Se gândia la neamuri, la prieteni, la trecut, și se mai alina...“

Ca această nobilă doamnă Cantacuzino, au fost sute de miș de Basarabeni, nu numai între boeri, ci și între mazili și țărani.

Păstrători fanatici ai naționalității lor, ei n'au încetat o clipă de a lupta și de a spera ziua fericită în care Muscalul va putea fi izgonit în stepele Ucrainei.

Cu toată strășnicia pazei dela Prut, acești frați au păstrat cu România legături dintre acelea care puteau să ducă pe făptași în închisorile de ghiță ale Siberiei.

Din puștinul Românilor liberi multe cărți au trecut peste lanțurile Prutului, mulți au îndrăsnit să treacă în Basarabia, prin sate și târguri, unde se puteau întâlni cărturari basarabeni care manifestau cu curaj naționalitatea lor.

Basarabenii veniți la noi întâmpinau o caldă primire și în opinia publică s'a menținut un viu și permanent interes pentru Basarabia.

Niciodată neamul românesc n'a desperat de soarta Basarabiei și niciodată puterea rusească nu ne-a impresionat în așa măsură, încât să putem uita pe acești frați.

Când în 1912 Rusia a serbat un secol dela răpirea Basarabiei, durerea nu ne-a doborât, ci ne-a răzvrătit.

Când sunau la Chișinău și în larguri clopoteau rusești, în dreapta Prutului milioane de brațe s'au agitat într'un adânc frează de răzbunare. Dumnezeu n'a fost hain cu noi! Am văzut cu ochii noștri și-am trăit reînvierea Basarabiei.

Acele brațe nici n'au slăbit, nici nu s'au împușinat.

Astăzi când dușmanii caută să ne intimideze cu mânia rusească, răspundem hotărâți: NU NE TEMEM!

Amintindu-ne de experiența unei nefericite alianțe cu Rusia, cei cari am făcut războiul și cu noi toată țara, a-

firmăm fără putința desmințirii:

Basarabia este și va rămâne a României. Ne bazuim pe dreptul nostru, pe patriotismul Basarabenilor și pe puterea noastră ordonată și jertfitoare. Ne bazuim mai ales pe tot ce poate face în această veche provincie românească școala, care și-a deschis primele sale aitare chiar sub focurile revoluției și care, grație patriotismului învățătorilor, a câștigat pentru ideea de STAT ROMÂN întreaga populație, fără deosebire de naționalitate.

Tururi de mângâiere ca acela ridicat de doamna Cantacuzino, nu se vor mai înălța în vecii vecilor între Prut și Nistru. Murafa și Mateevici, Stroescu, Gore și Arbore și toți cei au fost făclile naționalismului în Basarabia, pot odihni liniștiți în mormintele lor.

Cei vii însă nu trebuie să uităm în învălmășagul pasiunilor noastre că n'avem numai morminte de apărat, ci și datoria de a crea un viitor de mîrire neamului românesc întregit.

DIMITRIE GOGA.

VHITORUL GÂNDIRII OMENEȘTI

CRIZA ACTUALĂ.

Pare legitim să ne întrebăm dacă gândirea omenească nu se găsește azi într'o perioadă de criză. Rostim cuvinte la fel cu ale înaintașilor noștri, cităm zicătorile lor, ne cinstim să realizăm gândurile lor cele mai înalte și cele mai generoase. Și cu toate acestea, e oare sigur că asemănării vorbelor corespunde cea a lucrurilor? Înțelegem în adevăr pe înaintașii noștri? Și ei, dacă s'ar reîntoarce, ne-ar înțelege pe noi?

Natura era pentru om, înainte vreme, un obiect de poezie. Această poezie avea un sens adânc. Ea însemna că lumea care ne înconjură nu ne e străină, că o înrădire tainică leagă între ele toate existențele, că nu e numai o copilărie să iubești zefirul care te desmeardă și să-ți fie urî-

tă furtuna care îți strică lanurile. Comparațiile și metaforele cari sunt procedeul obișnuit al poezilor, cuprimeau multă realitate. „O! tristețe a toamnei care ne spui de moartea verii. Zilele cari s'au dus, ce sunt ele altceva decât moartea prezentă în sânul viții“. Din ce în ce mai subtile și spiritualizate, simpatiile pe cari poezii le surprindeau între om și natură, ni se făceau familiare. Ori, azi, natura nu mai e de cât un stoc de forțe brute pe care-l putem exploata în folosul nostru.

Poezia toată e minciună și, mâine, poate, copiii ei înșiși, instruiți să vadă lucrurile în realitatea lor adevărată, vor râde de hasmele mitologice cari au încântat pe strămoșii lor.

Ca și natura, omul își schimbă înaintea ochilor noștri înfățișarea. Omul de odinioară nu putea să simtă, să vorbească,

să lucreze fără ca divinitatea să nu-i părămească în toată existența lui. Slab, el îl cerea ajutor; vinovat el se temea de mânia ei. Omul trăia din credință, din speranță, din împărtășirea cu divinul. Nicăieri nu se simțea singur. Niciodată nu izbutea în adevăr să se convingă că deasupra lui n'a fost nimic.

VECHILE PREJUDECĂȚI.

Limbajul nostru e încă plin de expresii cari presupun credința în Dumnezeu. Dar, câte din aceste expresii mai au sens pentru noi? Credem noi sincer că sunt în lume alte influențe afară de cauzele mecanice și naturale? Ne simțim noi, cu adevărat, supuși unei puteri pe care n'o vedem și a cărei realitate nimic nu ne-o poate demonstra? Ni se arată azi izbânda că a crede în existența unei justiții supranaturale și extra-pământene este culmea lașității și a prostiei, fiindcă această falsă credință e mijlocul de a îndura mizeriile cu seamă în loc de a remedia maximum-ul de bine imediat.

Toată literatura noastră clasică ne vorbește de patrie. Ne înfățișă patria ca o realitate invizibilă și superioară, careia este frumos, e obligator să te dai și pentru care, la nevoie, să te și sacrifici. Dar spiritele liberale de azi nu văd decât întâmplare, superstiție sau politică de clasă în deosebirea patriilor. Toți oamenii sunt indivizi cari au un drept absolut la independență. Prin urmare, nu poate exista în chip legitim între ei altfel de grupuri decât cele al căror mobil e interesul fiecăruia. Istoria patriilor este tabloul unui trecut pentru totdeauna condamnat.

Mai adânc încă decât credința în patrie era sentimentul familiei. Toată viața omenească era pătrunsă de el. Membrii aceleiași familii aveau conștiința de a fi uniți între ei în chip natural și de nedespărțit, prin comunitatea sângelui, a tradițiilor, a datoriilor și a numelui ce trebuia păstrat.

Familia nu mai găsește înțeles înaintea filosofiei noastre. Un singur instinct, ni se spune, este real și de neînălțurat: cel al independenței. Tirania familială trebuie să dispară ca toate tiraniile.

TINTĂ VEȘNICĂ.

În această revoluție morală universală, nu rămâne cel puțin o vorbă pe care oamenii continuă s'o înțeleagă, vorba fericire? Ce caută oamenii — oricât de noui li s'ar părea drumurile — altceva decât tot ce căutau părinții lor, adică să trăiască fericiți?

Dar, ce reprezintă pentru ei această idee de fericire? Față de tot ceace omenească a socotit ca izvor de fericire: încrederea în Dumnezeu, împăcarea cu soarta pe care o ai, supunerea la datorie, bucuriile vieții naționale și ale vieții familiale, omul declară că nici o mistificare nu-l mai poate face de azi înainte fericit; el înțelege să-și facă singur, el însuși, după placul lui viața și fericirea. Se cunoaște el oare pe sine însuși? Caută el încă fericirea?

În orice parte ne-am întoarce privirile, gândirea omenească — la cei mai mulți din contemporanii ce vor să ne fie călăuze — ne pare desorientată. Nici o înlăturare, nici o rutină, nici o convenție. Gândirea modernă va fi ea însăși, cu totul independentă, nouă și originală.

Simplă exagerare de vorbă, — se va zice, poate. E știut doar că fiecare epocă disprețuiește pe cele anterioare. Și totdeauna tinerimea a fost nemulțumită de tutela bătrânilor.

E un sofism — l-am numi: sofismul istoric — să afirmăm *a priori* că istoria se repetă veșnic. Nimic nu ne dovedește că, la anumite momente, nu se poate schimba direcția curbei evoluțiunii omenești. Sunt în această lume condițiuni noi a căror influență poate fi considerabilă.

SITUAȚIA CEA NOUĂ.

Știința, — teorie filosofică a universului, odinioară — e, dela Bacon și Descartes, cucerirea materială a naturii. Ea își adună astfel, progresele zi cu zi.

Când știința reflectează asupra înțelegerii descoperirilor sale, ea conchide — ni se spune — că totul e doar forță brută și oarbă și că ceea ce se chiamă spirit nu e decât o trecătoare și vană aparență, — nu e decât un reflex lipsit de orice influență asupra realității.

Între altele miracole, știința a realizat

intercomunicațiunea imediată a tuturor ființelor omenești; din ea rezultă un fapt prodigios: unitatea, nu ideală și fictivă, ci materială a societății omenești.

Sub influența acestor condițiuni s'a născut în spirit ideea transformării necesare și totale, pe care vechile teorii revoluționare de abia dacă puteau s'o schițeze. Zadarnic au strigat părinții noștri: „vom face din trecut *tabula rasa!*” Le era peste putință să-și pună în practică planurile și nici măcar să înțeleagă bine ceea ce vroiau să spună. Dar omenirea actuală posedă mijloace de distrugere și de producție mult mai puternice decât cele pe cari le aveau la îndemână părinții noștri. Pentru aceea, cugetarea modernă vestește crearea unei lumi noi și o vestește cu o hotărîre, cu o îndrăzneală și cu o încredere cari, ele înșile, sunt fenomene noi.

Care e, în această revoluție, a spiritelor, partea evenimentelor actuale? Nici o îndoaială că ea este considerabilă! Dar, în realitate, aceste evenimente au precipitat o mișcare preexistentă; ele n'au creat o impulsivitate nouă.

Sub influența cauzelor profunde, a căror acțiune s'a găsit favorizată de împrejurări, gândirea omenească pare gata să-și schimbe direcția: ea substitue concepției postico-religioase a naturii și vieții o concepție pur științifică și materialistă.

Aceasta-i aparența. Cum să măsurăm gradul de probabilitate al faptului?

E vorba numai să strângem de aproape problema și să determinăm, în chipul cel mai științific cu putință, realitatea, natura și direcția evoluției?

INTRE SPIRIT ȘI MATERIE.

Această metodă de cercetare, întrebuintată exclusiv, ar prejudicia soluția. Căci, tocmai credința în existența unui determinism mecanic în lumea morală ca și în lumea fizică, întărită și adoarme spiritul. Când se pune problema astfel, se confundă spiritul cu materia. Materia e domina legilor cari apar ca oarbe și fatale. Spiritul este o putere de creație spontană, este avântul liber al voinței către ideal.

Lumea materială, dacă există a parte, se supune unei legi de evoluție fatală. Dar, lumea gândirii nu se va orienta într'o direcție contrară celei pe care a urmat-o până acum decât dacă spiritele ce-o compun, îmbrățișează dela ele înșile un nou ideal sau lasă să slăbească energia lor. Pe măsură ce-ar renunța la sfortarea lor de a subsista și de a-și subordona materia, aceasta ar deveni stăpână și automatismul ei ar domina singur. Fenomenele spiritului nu se prezintă în chip fatal decât dacă spiritul abdică în fața materiei.

Dacă nu se poate prezice actul unei ființe libere, îl putem totuși bănuși și vieța noastră practică întregă se întemeiază pe asemenea bănuială. Ce atitudine va lua deci spiritul în criza pe care o încearcă în momentul de față?

Lupta sfărâmă pe cei slabi și oțelește pe cei puternici. Dacă spiritul a rămas viu și viguros, suntem siguri că în ziua când va vedea deslușit că existența sa e amenințată de progresele năvălitoare ale materiei, el se va ridica și va găsi în sine și forța trebuitoare pentru a se împotrivi și-a ținde la o viață nouă. Cufundat în întuneric după destrămarea imperiului roman, spiritul s'a trezit la lumina credinței religioase și a creat mănunea care se chiamă: cugetarea medievală. Cum să privim atâtea monumente ale epocilor și țărilor cele mai diverse și să nu vedem în ele de cât piese de muzeu, relicve ale unei gândiri pe vecie stinsă? Capodoperile pe cari ni le-au lăsat înaintașii noștri nu sunt, pentru un spirit generos, simple obiecte de admirație pasivă ci mai vărtos un îndemn ca să continue a lucra și a produce. Citind o odă de Malherbe, Lafontaine s'a descoperit poet.

Dar, nu se va obiecta, nu sunt oare condițiunile vieții moderne nebiruit potrivnice unul nou avânt al cugetării?

Și în primul rând, n'a demonstrat știința că gândirea ca putere autonomă nu există, că ceea ce numim gândire nu e altceva decât o curioasă imagină rezumativă a câtorva din aspectele naturii, că gândirea se reduce la ceea ce psihologii numesc epifonemen?

PREPONDERANȚA CUGETĂRII.

Negreșit, cugetarea, a cărei călăuză e adevărul n'ar consimți să-și afirme multă vreme, existența ei proprie, dacă, în chip efectiv, i s'ar dovedi că ea nu e decât o umbră vană. Dar, această dovadă n'a fost niciodată făcută. Și știința contemporană, mai luminată, pare-se ca cea de ieri, căutând să explice din ce în ce mai riguros faza de disoluție și de uniformizare a naturii, se întreabă dacă cu ajutorul acestor principii e în stare să urmărească taina creațiunii și originei vieții. Ea nu mai confundă cauza cu legea și nu mai socotește absurd să atribue spiritului ca atare desăvârșita calitate de cauză.

În ce privește preponderanța aparentă a civilizației materiale și revendicarea desperată a independenței individuale, e foarte drept să observăm că, lăsate în ele înșile, aceste evoluțiuni ar duce sigur omeniirea la ruină sau, în cazul cel mai bun, la decădere. Răpit de grija satisfacțiilor materiale, omul n'ar mai fi decât un animal monstruos, care ar avea la îndemână toate forțele naturii și n'ar ști să le întrebuințeze pentru alte scopuri decât cele ale brutei. Zăvorât în eul său individual ca într-o închisoare, omul n'ar mai fi decât un atom lipsit de toate virtuțile cari i-au făcut onoarea în trecut.

Și însăși această știință, ar mai putea subsista într-o asemenea concepție a vieții, după ce ar fi dispărut credința și demnitatea gândirii? Savanții cari au căutat adevărul au deschis drumul celor ce caută azi utilul.

Mai mult ca niciodată, e necesar ca viața materială și morală a omului să fie prezidată de viața sa spirituală; mai mult ca niciodată se cade ca viața spirituală să rămână intactă și să continue a cuprinde poezia și religia ca părți esențiale ale ei. Dacă știința cunoaște natura din care facem parte, religia și poezia ne îngăduie să dominăm natura și să tindem a realiza tot ceea ce ne impune calitatea de om.

Trebuie deci ca cugetarea omenească să subsiste și să rămână deplin ea-însăși.

Dar, cugetarea aceasta e viață; a trăi înseamnă pentru ea: a crea, a inova. Gândirea n'ar trăi cu adevărat dacă n'ar umbla decât pe drumurile cunoscute.

Ori, chiar condițiile în care se găsește așezată azi, departe de a exclude înnoirea, îi înlesnesc dimpotrivă creațiuni mărețe.

UNITATEA LUMII.

Lumea, până acum, era o multiplicitate de grupuri mai mult sau mai puțin independente unele de altele. Cuvântul umanitate nu reprezintă decât o abstracție, un concept logic. Grație progresului minunat al comunicațiilor, lumea e de acum o unitate. Toți oamenii sunt solidari unii cu alții. Și pentru viitor, de împlinit o operă care nu e numai britanică ori franceză ori americană, ci deadreptul umană, trebuie ca cugetarea să lucreze, să se lărgească, să se îmbogățească, dacă vrea să prezideze la împlinirea acestei sarcini imense. Ce va zice ea când nu se va mai vorbi în numele cutărui sau cutărui grup de oameni, ci în numele umanității întregi?

Mai mult, cei doi poli între care oscilează spiritul omenească, idealul și realul, sunt de-acum înainte într'un raport diferit de cum erau mai ieri. Negreșit, procesul dintre ideal și real a fost în toate vremurile; câteodată pentru a-l opune unul altuia, alte ori pentru a-i împăca. Dar, de fapt, ceea ce omul numea real era lumea așa cum i-se infățișa, așa cum și-o imagina după impresiile sale mai mult sau mai puțin imediate. Și, reciproc, idealul rămânea puternic colorat de culorile realului. Opoziția dintre real și ideal se reducea în fond la opoziția celor două puncte de vedere ale spiritului omenească.

Nu mai e tot așa azi. Știința a inventat metode cari îi îngăduie să pătrundă natura așa cum înaintașii noștri nu puteau bănuși.

Mai mult, sub indemnul birurilor atât al științei cât și al condițiilor de existență, realul ni se impune ca o forță, ca o brutalitate, pe cari înaintașii noștri nu cunoșteau.

De altă parte, spiritul, curățind din

în ce noțiunea idealului, îl îndepărtează — pare-se — infinit de o matură concepție ca un pur mecanism material.

PARADOXUL SOCIAL.

De aci, o problemă ciudată. Mai puțin ca oricând spiritul n'ar putea să renunțe la menirile sale ideale, căci în acest caz ar cădea sub jugul unei naturi ce nu ne pare să fie decât putere oarbă. Și mai puțin ca oricând, dorința și viața ne îngăduie să ne desprindem din ral. Azi, sinteza dintre ideal și real ni se pare în același timp hotărât imposibilă și hotărât indispensabilă.

Nici arta, nici religia, n'ar mai putea să ne ducă în sferile liberate de servituțiile sferei noastre și să construiască acolo locuinți fermecate. Viitorul cere o artă și o religie cari, fără a abdica cu nimic dela frumusețea lor sublimă, să îmbrățișeze lumea noastră și să se încorporeze în ea.

Și, tot așa spiritul de universalitate pe care-l prilejuește unitatea în fașe a societății omenesti, va trebui să se impace cu această diversitate a sufletelor raționale care, prin progresul minții și al conștiinței, a devenit o realitate mai hotărâtă și mai trainică decât ori când.

Aceasta e viitorul ce se deschide cugetă-

rii omenesti. Sinteză profundă de universal și de particular; de real și de ideal, cugetarea, fără a înceta să fie ea-însăși, va isbuti să se innoiască și să creeze opere pe cari trecutul nu ne-ar fi putut face să le bănuim. Așa, ea va fi cu adevărat, fiindcă va trăi.

Emile Boutroux

**) Articolul acesta este scris de marele filosof francez Em. Boutroux înainte de a muri. El poate fi considerat ca un testament moral și filosofic al marelui gânditor.*

Socotim că facem un serviciu cititorilor noștri publicându-l. Vor avea prilejul să se ridice pe aripile gândirii superioare în sferele spiritualității pure, deasupra preocupărilor atât de materialiste ale vremii.

Unii din învățătorii tineri au avut prilejul să se ocupe de opera acestui filosof, dându-se la un examen de diplomă lucrarea: Educație și morală.

Poate atunci era mai greu de sesizat argumentația atât de concisă a acestui scriitor.

După ce întâmplările vieții i-a făcut să cugete asupra mecanismului vieții sociale, gândurile filosofului Em. Boutroux, cu toată expunerea înaltă, li se vor părea exprimarea propriei lor simțiri. (C. I.)

INDIVIDUALISMUL EDUCATIV ȘI DEMOCRAȚIA

Există o opinie răspândită mai ales în mare masă a celor ce n'au avut posibilitatea să cunoască progresele biologiei și, în special, ale psihologiei științifice, potrivit căreia „școala după măsură“¹⁾ este nedemocratică, deci

¹⁾ „Școala după măsură“ se bazează pe cunoașterea metodic-științifică a individualității copiilor; ea cuprinde clase omogene grupate după nivel mental și aptitudini. În aceste clase (pentru superioari, normali și sub-dotați) materiile de învățământ (calitatea și cantitatea cunoștințelor) sînt adaptate posibilității de asimilare organică a elevilor.

neconformă cu spiritul vremii și cu stadiul evoluției omenirii în care ne găsim.

O credință asemănătoare aflăm — sub altă formă — la unii cercetători și pedagogi care cred în a'otputernicia educației și care, de o parte, neagă diferențele individuale ereditare așa de pronunțate, relevate de susținătorii „școlii după măsură“ iar, de alta, sînt sceptici față de rezultatele nouă ale științei psihologice care pretinde a fi descoperit metodele cu ajutorul cărora se poate cunoaște și determina

individualitatea școlarilor (în mod cantitativ) și, ca urmare, cere ca instrucția școlară să fie întocmită după exigențele tendințelor, intereselor și aptitudinilor elevilor.

Democrația, care reprezintă forma socială cea mai avansată a realizării ideilor egalitare, nu poate produce diviziuni și stratificații în școală; școala democratică trebuie să deschidă ușile întregului tineret și mai ales să dea tuturor aceeași educație deoarece puterile virtuale ale copiilor sînt în natura lor ereditară puțin diferențiate. Numai creînd *oportunități* egale de dezvoltare sîntem în adevăratul ritm democratic, — opineză cei dinții.

Cei din categoria doua cred că deși psihologia a avut progrese uimitoare în urma introducerii metodelor experimentale de studiu totuși, nu este încă în stare să dea o icoană exactă asupra individualității psihice a școlarilor și că, în măsura în care avansează studiile, problemele se complică, devenind din ce în ce mai insolubile și, din păcate, în categoria acestora intră tocmai acelea de rezolvarea cărora depinde întreaga organizare și programatică a noii școli. Astfel nu se știe precis și nu se poate determina în deajuns — în stadiul actual al științei — rolul eredității și al mediului în dezvoltarea individuală; nu se poate prevedea decât insuccesul, succesul în viață depinzînd în cea mai largă măsură de împrejurările externe în care trăește insul. Dar chiar dacă ar exista diferențe individuale native pe care educația n'ar avea putința să le niveleze sau să le unanizeze prin cultură, este oarecum nedrept (în numele unei științe în formare) să clasăm pe elevi în supra- și infra-dotați și să creem stabilimente educative speciale acestor categorii de copii. Ajungem astfel să dăm naștere în sufletul copiilor unui sentiment de inferioritate care îi face neîncrezători în propriile lor puteri și îi silește să

vadă dela primele lor mijiri de conștiință individuală că sînt condamnați de fire să meargă pe un drum care nu este în totdeauna în concordanță cu aspirațiile și dorințele lor. Astfel că prin acest procedeu am stabili o aristocrație a *valorilor*, în funcție de capacitatea de realizare a fiecărui ins. Dar cine poate *prevedea* cu certitudine eficiențele viitoare ale veșnic-schimbătoarei vieți psihice, cine poate măsura toate posibilitățile date în structura sufletească, cînd cunoscute sînt multele și variatele cazuri în care oameni de o extraordinară forță creatoare au fost clasati rău sau mediocru de către profesori, spre a nu mai pomeni pe cei ce n'au putut nici măcar să sfîrșească o școală superioară? Cu ce drept limităm posibilitățile de formare ale unui ins și care este scopul școlii, de a nivela sau de a accentua diferențele individuale? Dacă păcatul vechilor sisteme de viață consistă în faptul că au creat o aristocrație bazată pe factori externi indivizilor (familie, avere, clasă socială, etc.), neajunsul școlii nouă este că ele tind să creeze o aristocrație a valorilor, plecînd de astă dată dela o prezumțioasă ipoteză științifică asupra naturii și structurii vieții psihice.

— Iată o argumentare care la întâia vedere poate produce oarecare îndoieli și poate pune semne de întrebare.

O analiză mai amănunțită a acestor obiecțiuni care se aduc individualizării învățămîntului (ideea centrală a „școlii după măsură“) scoate în evidență numeroase credințe greșite care le alimentează (din care vom semnală câteva), însă, în același timp, ne va indica și unele probleme care trebuie să atragă atenția celor ce se ocupă de viața școlară.

O primă erezie — care din fericire începe să dispară — consistă în credința omului *unic*, în afară de timp și spațiu, a omului universal, accentuat de raționalismul francez. Existen-

ta actuală a acestei idei se explică ușor dacă privim mai de aproape procesul de socializare și generalizare al valorilor științifice. În vreme ce unele idei științifice și filosofice sînt părăsite în urma progreselor științifice nouă, ele trec la marea mulțime care le adoptă fără spirit critic ori de cîte ori aceste idei sînt conforme cu unele aspirațiuni firești ale ei; e nevoie apoi de o lungă perioadă de timp pentru ca aceeasi mulțime să împede ideile moștenite prin tradiția îngustă și să intre în posesia nouilor rezultate ale științei. (Forța sugestivă a ideii de egalitate nativă este determinată și de faptul că ea a format un element constitutiv în conștiința revoluționarului dela 1789, — de a fi încercat, cu alte cuvinte, o verificare pragmatică).

Este atât de evidentă însă falsitatea acestei idei încît încercarea de a o înlătura este inutilă. O elementară observare a realității ne pune în fața celor mai diverse și mai pronunțate diferențe individuale dintre oameni. Și cum aceste diferențe individuale nu scapă determinismului universal care domină și cele mai „libere“ (în aparență) manifestări omenști, ele au legi de producere, manifestare și dezvoltare pe care științele vieții au început să le descopere. Știința însă nu poate pătrunde într'un interval scurt de timp toate tainele existenței și nu poate ajunge cu ușurință în posesia tuturor legilor care guvernează fenomenele. Omul nu face excepție la legile naturii ei, dimpotrivă le accentuează și mai mult. Finalitatea vieții nu este decît o formă a determinismului general. Din acest punct de vedere, știința vieții a arătat în ultimele ei progrese bazele științifice ale diferențelor individuale ca și limitele maxime și minime ale dezvoltării dispozițiilor și funcțiunilor psihice, variabilele dela ins la ins.

A doua credință eronată o susțin o parte dintre pedagogi. În concepția

multora întălmim ideea că învățămîntul poate face mult, în orice caz mult mai mult decît își închipuie cei care încearcă să „categorisească“ pe elevi încă din epoca primei copilării. Neteameinicia acestei afirmații își află dovezi în rezultatele măsurărilor psihologice — care au fost confruntate cu datele reale — ca și într'o studiere superficială a progreselor realizate de elevii unei clase. Numai dacă un pedagog va reuși să transforme pe înapoiții mintali-repetenți în deștepti-eminenți, vom putea renunța la ideea diferențelor native.

Credința în egalitatea nativă și în atotputernicia școlii, transpusă în domeniul social-politic a dat naștere unei erezii și mai mari (ca o sinteză a celor anterioare), exprimată prin ideea *democrației plane*, cu aceeași suprafață, în cadrul căreia fiecare este chemat să facă ceea ce dorește, fiecare poate ajunge în orice funcțiune și mai ales, fiecare poate pretinde din partea comunității „democratice“ o rambursare cât mai valoroasă a „muncii“ pe care o depune. La noi — dealtminteri ca și în alte părți — ronate se datorește rolului covârșitor pe care îl are politicul în cadrul celorlalți factori constitutivi ai societății.

Totuși, atacurile îndreptate contra individualizării învățămîntului ca și nemulțumirile îndreptate contra școlii în general, au temeieri care trebuie aflate în altă parte decît în aplicarea rezultatelor științifice la organizarea învățămîntului. Știința nu este vinovată de interpretările eronate și de aplicările nepotrivite care se fac pe baza adevărilor cucerite.

Noi găsim că discuția pleacă dela confuzia ce se face între *individualizarea instrucției școlare și individualismul educativ*. Dacă aceste două lucruri nu vor fi separate, ele vor putea forma încă multă vreme prilej de interpretări eronate. Individualizarea privește chestiunea predării obiectelor

de învățământ potrivit capacității de asimilare a elevilor, în vreme ce individualismul educativ se referă la idealul educativ, la principiul care dirijează concepția generală a educatorilor. Individualizarea răspunde la întrebările *cât și cum să se predea*; individualismul răspunde, într'un fel propriu lui, întrebării *pentru ce* se predă în școală, formulând un anumit ideal, o valoare diriguitoare a procesului educativ. Ca urmare, nu putem lua argumente dintr'o parte pentru ca să arătăm insuficiența celeilalte. Individualizarea ne dă *mijlocul*, individualismul ne indică un anumit *scop*.

Urmează să vedem dacă scopul formulat de un anumit individualism este potrivit societății actuale și dacă nu cumva obiecțiunile făcute școlii, care — după opinia noastră — se îndreaptă contra individualismului educativ și nu împotriva individualizării ca atare, merită să fie puse în discuția reformatorilor școlari.

Omenirii de astăzi îi lipsește fără îndoială axa ordonatoare a eforturilor individuale, iar școala însăși nu știe ce scop urmărește. Referindu-ne la realitățile românești, ne întrebăm dacă școala urmărește crearea de șomeri sau cetățeni adevărați, sau numai o transmitere indiferentă de cunoștințe. Dacă școala totuși își propune să formeze caractere, care este idealul și valoarea supremă care se poate desprinde din procesul educației tinerilor noștri?

Individualismul care pune în centrul universului individul izolat și pentru care nu există decât valori care servesc dezvoltării proprii și care urmărește numai scopuri strict personale, — nu poate forma preocuparea învățământului nostru. Nemulțumirile îndreptate împotriva unei astfel de valori educative ni se par cu totul întemeiate. ,

Fiecare nație își pregătește genera-

țiile tinere în religia unui ideal care coordonează eforturile individuale și în slujba căruia se pun toate cunoștințele dobândite. Unele cresc copiii răsunării, altele ai păcii, iar altele copiii înfrățirii universale — ideale crescute în mod organic din realitățile specifice diferitelor țări.

Noi, ce urmărim? Dezvoltarea individualismului anarhic care uită realitatea colectivității?

Pentru noi răspunsul la această dificilă problemă se conturează în modul următor: școala trebuie să aibă o *individualizare* cât mai largă a *instrucției* și o cât mai pronunțată *socializare a educației*. Cunoștințele să fie date potrivit nivelului mintal al fiecăruia, în vreme ce școlarii învață să se convingă că realitatea care îi depășește și care le face posibilă existența lor temporară este colectivitatea, anterioară și posterioară lor. El trebuie să se convingă de adevărul că instrucția și cunoștințele primite în școală reprezintă numai mijloace pentru a-și îndeplini mai bine și cu mai mult succes datoriile față de colectivitate, care primează față de satisfacerea scopurilor strict individuale. Copilul trebuie crescut în respectul față de comunitatea din care face parte, infiltrându-i-se, zi de zi, gândul că cunoștințele universale nu valorează decât aplicate unui material concret reprezentat de realitățile imediate. Astfel că la intersecția dintre varietatea și universalitatea cunoștințelor în veșnică amplificare, și nevoile concrete — legate de timp și spațiu — ale colectivității, copilul devenit cetățean va putea să-și valorifice puterile sale de creație. Aci poate interveni concepția unui individualism luminat care își propune să contribuie, potrivit puterilor și capacităților individuale, la realizarea idealelor colective. În acest fel înțeles individualismul (de contribuție la opera colectivă) el se integrează armonios în concepția adevăratei demo-

crații, după care nu există profitori și profitați, nici spolierea conducerilor de către conducători, ci cetățeni conștiinți și onești care *cooperează* —

după puterile de muncă ale fiecăruia — la binele și prosperitatea comună.

DIMITRIE TODORAN,

Asistent la Institutul de Psihologie.

ÎNVĂȚĂTORUL EXPLORATOR.

de: Giuseppe Lombardo-Radice.

Cei ce afirmă că trebuie să se transforme școala punând la o parte activitatea învățătorului, ca să primeze acțiunea elevului, de obicei neglijează un lucru mic, chiar un lucru de nimic, și anume: copilul în școală e atât de activ (observator, inventiv) pe cât de activ este și învățătorul! În școala activă, firește se afirmă că învățătorul trebuie să fie inteligent *privitor și sfătuitor* prompt și *insuflețitor* copilului. Dar nu trebuie să se uite, că spre a se ajunge la aceasta, învățătorul trebuie să studieze din nou, să redescopere totul, din punctul de vedere al copilului care cercetează lumea lui și pune în ființă lăuntricul său avânt intelectual și practic, întărindu-i puterile intelectuale, afective, constructive. De altfel învățătorul și *când este singur și departe de clasa lui*, citește, observă, colectează obiecte interesante, face proiecte de vizite, pune probleme, ca și *când ar fi unul din școlarii lui*, tocmai în același chip cum tata și mama, dacă într'adevăr sunt părinți, au întotdeauna copilul cu ei, în spiritul lor, și refac toată experiența din punctul de vedere al copilului lor, mereu întorcându-se spre ei cu gânduri iubitoare și totul simțind și judecând ca mamă și tată al *acelui* copil. Adică, sunt mereu în *căutarea* a ceea ce poate fi copilului, *acelui* copil, interesant: fleac sau spectacol, joc sau carte, natură sau lucru uman.

Învățător, tată sau mamă, fac în orice moment o *recunoaștere a lumii*, pentru a afla ceea ce este în ea, nou

și necunoscut copilului și să hotărască ce e bine, să observe imediat, ce poate să *deștepte mai mult* predispoziția sa mereu gata și de a se juca, și de a face și de a înțelege.

Îmi reamintesc o întâmplare din viața mea de student, care a rămas tipică în experiența mea educativă, chiar prin marea ei simplitate.

Îmi fu încredințat un nepotol bolnav, să-l îngrijesc câteva săptămâni la țară, într'un mic sătuleț de lângă Etna (o grupare foarte mică de case sărăcăcioase) unde orice activitate era mărginită la îngrijirea viilor. Cât pentru industrie, înafară de cea agricolă, nu era alta decât aceea a unui potcovar faur, potcovar de catări și reparator de căruțe (vestitele „căruțe pictate din Sicilia“).

În fiecare dimineață, în zori, alergam în localitatea vecină pentru cumpărăturile zilnice și mă reîntorceam înainte de a se fi gătit copilul pentru ieșire.

În zorii zilei, toată lumea era sculată, spre deosebire de orașele stupide, unde doar me toată lumea la ora aceea. În timp ce, mic neghiob orașan, mi se părea o voinicie cea ieșire timpurie pentru a da o raită după aprovizionarea zilnică, fierarul-potcovar deja de o oră era la lucrul său, punând rafuri noi pe roate, aducând ordine, înlocuind părțile uzate dela roatele carului; pictând sau punând la punct figuri și potcovind catări. E o meserie, după cât mi se pare, specială. Potcovarul dela Etna este de cele mai multeori fierar, tâmplar, de-

corator, șelar în același timp. Dar acela era, puțin, și veterinar.

Trecând dimineața pe lângă lucrul lui care se desfășura, de multe ori, sub cerul liber sau sub câte un cort, vedeam zilnic câte un spectacol divers, acum o coroană de cărbuni aprinși în jurul cercului de fier de lărgit spre a fi tras pe roată, acum așchiile de rânda în jurul unei mese, altădată, nizuința de a ține pe loc un îndrăcit de catâr, frumos și îndărăt-nic ca un cal; altădată expoziția la soare a lucrărilor împodobite cu gesturile lui Orlando și ale lui Rinaldo.

În primele zile mă grăbiam și deabia dam cu ochii pe acolo. Dar cum eram însărcinat cu responsabilitatea de a ține un copil, într-o zi mă gândii în mine: „acest lucru i-ar plăcea“; și zăbovii înaintea tindei-atelier. Omulețul mă privi puțin cam ciudat, dar și cu nițică mândrie de a avea un „domn“, un „student“ între privitori. În mintea mea îmi ridicam mereu câte un „pentruce“, la orice lucru al lui, ca un adevărat copil, gândindu-mă la al meu, care dormea acasă: și mărturisesc că nu întodeauna „pentruce“-ul găsea și răspunsul clar, limpede, așa fel încât să-l înțeleagă un copil oricât de simplu fusese, lucrul acelui om era, totuși, plin de secrete.

Într-o zi, omulețul, văzând că interesul meu creștea, îmi întinse un scaun și fu foarte drăguț dându-mi multe răspunsuri. (Dumnezeu știe dacă nu mă lua drept un om cam prost). El a fost acela care, auzind că eu am un copilăș, îmi sugerează ideea de a-l duce acolo să-i arate un anumit cărucior foarte mic, fabricat de el pentru bălcui, un adevărat model de car sicilian complect, pe care el de altfel nu voia să-l mai vândă, atât se îndrăgostise de lucrul său.

A fost așa că acest omuleț mi-a sugerat fără să-și dea seama întâiul și sârmanul principiu al oricărei activități didactice: că învățătorul găsește

în jurul său temele celor mai frumoase lecțiuni, numai să voiască și să se facă un bun ghid al copiilor, un excitator al activității lor de observațiune, este un lucru bun să-i conduci să le vadă.

Dusei deci copilul, să vadă căruciorul capodoperă. Și aceasta, fără îndoială, îl surprinse și-i plăcu atât încât nu se poate spune; dar îl interesă mai mult lucrul din tindă, și obiectele deosebite din acea lume magică.

„Ce sunt“ și „pentruce“ tășniră.

Astfel copilul îmi descoperi fără să-și dea seama, că pentru a învăța un copil să vadă, e un lucru bun ca tu să fi văzut, pentru a putea răspunde clar la întrebările lui de pentruce; și ca învățătorul să fi devenit însuși un explorator, dacă vrea ca să deștepte în copil atitudinea de a explora inteligent, desăvârșit.

Dar pentruce-ii copilului nu erau întodeauna și ai mei, și multe ar fi pus la grea încercare săraca mea perspicacitate și elocvență didactică, dacă omulețul nu ar fi fost acolo, gata să explice, prin vorbe puține și sobre și prin: „vei vedea îndată cum fac și vei înțelege singur“.

Ceeace mă făcu să înțeleg un alt secret didactic, care ar fi secretul bufonului, dacă oamenii de școală ar veni la calea cea dreaptă recunoscând că: învățător adevărat este acela care-și asociază pe toți învățătorii, pe care vieața i-i oferă drept colaboratori, și pentru aceasta să lase ca să meargă copilul la școală și de acolo, cu învățătorul, pe la ferar, pe la țăran, pe la morar, pe la zidar, adică pe la acei ce având experiența lucrului, mai bine decât ori care învățător, — pot să clarifice, cu vorba sau cu lucrul, obiectele din lumea lor.

„Carul sicilian“: o lume. Decorația lui mereu alta și alta, în sculpturile roților și a osiilor, în spiralele fierelor pictate care fac loc funiilor cu cari se leagă încărcătura, oferă prin ele nesfârșite motive de atracție pentru co-

pil. Figurile scobite între leucile de fier și cârligele de funie, sunt în general religioase și eroice; loitrele sunt împodobite cu figuri cavalești, sau cu episoade din poveștile populare, sau de „fapte“ naționale recente: harnașamentul își are și el frumusețea lui atrăgătoare și înveselitoare de funde, ciucuri și panașe. În liniștea rustică copilul meu găsea adesea, în carele ce staționau lângă potcovar, adevărate „centre de interes“ sugestive de nenumărate noțiuni, oferind ocaziuni de a spune basme, legende sau întâmplări din istoria recentă, stimulente spre imitații grafice.

Trebuia să scrie măicuței sale îndepărtate, și cum deseori se întâmplă copiilor, nu știa ce să-i spună în „scrisoare“. „Scrisoarea“ îl sugestionă, dar greutatea de a găsi cuvinte îl sfârșia. „Dar curaj, spune-le ce car frumos văzurăm azi“ — îi sugerai.

Atunci izbucni, scrise povestea cu „istoria“ Sf. Martin, pe care o văzuse pictată pe căruț. Era ingenuitatea unui scriitor de legende medievale.

Devenirăm prietenii unui căruțaș; îl întovărășirăm pe car într'un drum al său unde mergea să încarce piatră roșie dela carieră. Și piatra roșie deveni și ea repede un „centru de interes“ și cu ea interesantul teren de lavă, în care se deschidea gaura de intrare în mină, lucrare de secaterie, vieața „minerilor“, folosul pietrii roșii. Altă explorare, în legătură cu piatra roșie; zidirea unei căsuțe țărănești și lucrul zidarului.

— De unde se scoate piatra aceea albă care fumegă în apă?

— Varul vrei să zici? Întreabă-l pe zidar.

— Vine dela varniță. E o piatră arsă în foc.

— Dela varniță? Piatra arsă? — Și întorcându-se, aduse cu sine o piatră de lavă să o ardă acasă și să facă var. Eu tăceam.

Varul nu se face din piatră de lavă!

Căută în jurul său alte pietre. Nu era decât piatră neagră de buzalt.

— Să căutăm mai departe.

Dar trebui să căutăm mulți: pretutindeni aceeași piatră de lavă. Se născu astfel vorba despre Etna, despre erupțiuni, despre crater, învățărăm să cunoaștem diferite calități de lavă, vizitarăm o carieră de piatră părăsită, observarăm straturile de lavă, unde marginea unei scurgeri era găurită de o mină, admirarăm opera timpului și a intemperțiilor asupra stratului deasupra pământului; eroziunea stâncilor sub acțiunea apei și rădăcinile unor rugi robuști, sălbatice plante de pe marginea Etnaei; formarea stratului de humus.

Citeam neîncetat, pe teren, istoria Etnaei și a fiilor ei dârzi. Aci conglomerate cari au acumulat mase ciclo-pice de pietre de construcție, fortărețe stranii cum sunt *muraghi* din Sardinia; acolo îngrămădiri de lave arse rămase aproape neatrinse, ici-colo deabia legate de câte un smochin de India, de dracilă, de smochinul sălbatec, de fistic; aci răsuciri noduroase de olivi gigantici, și jos, livezi, unde săpând abia câțiva centimetri descopeream stânca; în alte părți vișoare, a căror sol nu era altceva decât cenușe de lavă, numit aci „lapillo“. Colectam mostre interesante de „bureți de lavă“, de „bombe“, măsuram cu pașii fața unei vechi crăpături, calculam înălțimea vizibilă a unui strat, acolo unde a fost tăiat pentru deschiderea unei străzi; descoperiam secretul vegetației asistând la săpătura unei vii, care arătând prosperitatea pământului, păstrătorul umidității pentru impermeabilitatea stratului de lavă care stă sub el. Zile întregi fu o adevărată serie de descoperiri, aci alăturate, aci cauzale, și de conversațiuni cari reuneau în sine, într'un obiect de interes viu și prezent, cea mai mare varietate de elemente culturale, de calcule aritmetice, de amintiri personale. Pretutindeni

găsim lectiuni, pretutindeni învățători, în obiecte și oameni. Dela un „miner“, sau delă un „econom“, sau delă un vizitiu veți avea multe lucruri de învățat.

Încetul cu încetul, începusem a înțelege cu cât mai bogată spiritualicește fusese, pentru copilul meu, acea viață de observațiuni și de lectiuni în aparență fără legătură și rapsodice, dar care se legau între ele prin mii de legături sistematice profunde, chiar dacă erau subconștiente, decât aceea ce putea găsi la școală, unde cultura era clădită, predispusă, „dreasă“, „dată“, și „primită“, dar nu năștea dintr’o activitate cercetătoare, experimentatoare, spontană.

— Mamă, acum, unchiul „mă face să studiez tâmplarul“ scrie copilul într’o zi acasă, fiindcă îl întreținusem câteva timp în atelierul unuia din acei meseriași, în satul vecin.

Copilul definește datoria mea. Când filosofia te-a învățat totul despre educațiune, se mai găsește totuși un copil și un tâmplar care trebuie să te învețe — restul, adecă acea nimica care este a vedea și a înțelege pe deplin micile lucruri de fiecare zi, de unde

se hrănește curiozitatea copilărească, sau se nutresc primele rădăcinuțe ale noiei plante care va deveni totuși stejar nobil, planta inteligenței, care crește din puterea ei lăuntrică de a absoarbe.

Secretul este deci tot aci, pentru învățător: să exploreze lucrurile „de fiecare zi“, să faci nou ceeace pentru noi e lucru comun, semnificativ, ceeace este neînsemnat.

Când vedem apoi că interesul copilului „este sub presiune“, să găsim resurse spre a împinge interesul și mai departe, căutând legături, descoperind cărări către o lume mai profundă și mai vastă.

Decât să premedităm o programă abstractă de lectiuni sau să deschidem o carte, să privim în juru-ne și să ne întrebăm ce să facem să fie apreciat sau descoperit de copii; cum să facem pe copii activi „cercetători“ și „furia“ înțelesului și valorii oricărui lucru pe care-l văd sau pot merge ușor spre a-l vedea.

Din italianește de
ALEXIU DAVID.

Petroșani.

INDIVIDUALIZAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI NOSTRU.

Oricine își poate da seamă de importanța școlai în viața urui popor. Este un adevăr unanim recunoscut că însăși soarta popoarelor depinde în mare parte de calitatea școlai lor. Și atunci, dacă nu putem tăgădui veracitatea acestui adevăr, confirmat prin atâtea fapte istorice, noi, cei ce prin felul profesiunii noastre suntem în primul loc răspunzători de calitatea școlai neamului nostru, avem datoria să ne punem următoarele întrebări: Oare școala noastră actuală își îndeplinește ea bine rolul său în viața neamului? Corespunde ea oare pe deplin aspirațiilor și necesităților vitale ale

neamului nostru? Dă ea oare atât cât trebuie să dea în scopul pentru care a fost creată și pentru care este susținută cu atâtea sacrificii?

Răspunzând la aceste întrebări școlai noastre i se pot face — și i s’au și făcut — cu drept cuvânt, o seamă de obiecțiuni. Toate aceste obiecțiuni duc la concluzia că școala noastră este departe — dureros de departe — de ceeace s’ar putea numi o școală ideală. Și pentru ce? Oare școala noastră nu-și face pe deplin datoria? Oare în școala noastră nu se muncește destul de mult? Cine cunoaște viața noastră școlară, nu poate tăgădui că — făcând

abstracție de rarele cazuri excepționale de neglijență — în general în școala noastră se lucrează foarte mult. Ba de multe ori dascălii noștri săvârșesc adevărată *muncă de sclavi*. Totuși rezultatul nu este acela care ar trebui să fie după astfel de muncă istovitoare. Elevul, când pleacă din școală, se alege cu prea puțină merinde sufletească pentru drumul cel lung și greu al vieții. Iar această împrejurare constituie un motiv destul de puternic pentruca masele populare să nu prețuiască școala atât cât ar trebui.

În mod normal, o anumită efortare, o anumită consumare de energie presupune obținerea unui rezultat echivalent cu energia consumată. Iar munca organizată în așa fel încât să evite risipa de energie și să tindă să se obțină tocmai rezultatul corespunzător efortărilor făcute pentru a-l obține, este o *muncă rațională*. Despre munca școlii noastre, care obține rezultate inferioare efortărilor făcute, nu se poate spune decât tocmai dimpotrivă. *Adecă în școala noastră se muncește foarte mult, dar nu se muncește rațional; se fac mari efortări, dar multe din aceste efortări rămân infructuoase; cu alte cuvinte, în școala noastră se face multă risipă de energie.*

Și școala noastră nu poate munci rațional și spornic pentrucă ea nu ține seamă de toate principiile pe cari le-a stabilit și consacrat definitiv pedagogia până în ziua de astăzi. Cu alte cuvinte, munca școlii noastre nu prea reușește fiindcă ea nu se prea ține la curent cu toate cuceririle științei în domeniul educației.

Aceasta este o mare piedecă în calea progresului nostru. Nici într'o ramură a activității culturale a omenirii — deci nici în domeniul pedagogic-didactic — nu se poate presupune o stagnare la un moment dat. Procesul culturii și civilizației este un proces de evoluție fără oprire și fără sfârșit. Ceeace știam și făceam acum

câțiva ani, astăzi nu mai este suficient, ci pentru a fi în ritmul progresului universal ne trebuie din ce în ce mai mult. Și în deosebi școala, care este cel mai important factor de cultură și progres, este cea dintâi chemată să fie totdeauna la curent cu ultimele achiziții ale culturii și progresului și mai ales trebuie să cunoască în special progresele realizate în domeniul științelor educației.

Sub acest raport, una dintre cele mai serioase învinuiri ce se aduc școlii noastre, este aceea că ea nu ține seamă de *individualitatea elevului*. Cu organizația școlară actuală avem de regulă clase extrem de heterogene și suprapopulate, de o parte, iar de altă parte programe unice și supraîncărcate. Astfel unele clase de mulțori au câte 70—80, ba chiar și mai mulți elevi; și toți aceștia, deși se deosebesc foarte mult unul de altul, atât sub raportul dezvoltării intelectuale cât și sub cel al înclinărilor individuale, totuși sunt supuși toți aceiași tratament educativ și sunt obligați toți să facă aceeași programă.

Ori, această pretențiune de a nivela și uniformiza un grup de indivizi, cu alte cuvinte pretențiunea de a suprima deosebirile individuale, turnând individualități diferite în același tipar comun, din punct de vedere psihologic și pedagogic este o pură absurditate. Mai mult: este ceva monstruos, întrucât e o siluire a naturii. Nicăiri în natură nu există doi indivizi la fel, ci fiecare își are însușirile sale individuale deosebite de cele ale tuturor celorlalți. De pildă, referindu-ne la indivizii umani, unul este mai înalt, altul mai scund; unul mai gras, altul mai slab; unul mai sprinten altul mai molâu, etc. Tot astfel unul este mai inteligent, altul mai puțin inteligent, iar al treilea poate fi chiar lipsit de orice inteligență. Unul are anumite aptitudini, altul altele ș. a. m. d. „

Sau referindu-ne la viața școlară,

putem constata că unii elevi, cu o putere de pătrundere mai ascuțită, nu au nevoie de multe explicații pentru înțelegerea unui lucru. Alții, cu o inteligență mai redusă, ori poate egală în grad dar cu o receptivitate lentă, reclamă mai multă stăruință asupra aceluiasi lucru. Unii elevi au mai multă putere de concentrare; alții dimpotrivă, sunt veșnic distrați și superficiali, având mereu nevoie să fie stimulați. Unii sunt foarte impresionaibili, reclamând un tratament extrem de delicat; alții nu se impresionează prea mult nici când sunt tratați cu cea mai mare severitate. Un elev manifestă mai mult interes și înclinare pentru un fel de cunoștințe sau pentru un fel de activitate; alții pentru altele. Ș. a. m. d.

Și atunci, dacă din cauza deosebirilor individuale fizice ar fi o absurditate să se creadă că toți oamenii din lume s'ar putea încălța cu aceeași pereche de ghete și s'ar putea îmbrăca cu același costum de haine, oare nu cu același temei se poate spune că este o enormă erezie să se creadă că indivizi foarte diferit înzestrați din punct de vedere psihic ar putea fi supuși — cu succes — aceluiasi tratament educativ? Este evident că o *educație rațională*, cu excluderea dibușilor sterile și risipei de energie, nu poate fi uniformă pentru toți elevii, ci ea *trebuie potrivită pe măsura individualității fiecărui elev*. Acesta este un principiu pedagogic definitiv stabilit și pe deplin întemeiat științificește. Asupra veracității și temeiniciei lui nu mai încapă nici o discuție. A tăgădui necesitatea aplicării acestui principiu în școlile noastre, însemnează a tăgădui evidența.

Activând facultățile elevului în direcția interesului și înzestrării sale individuale, îi dezvoltăm individualitatea. Iar *desvoltarea individualității până la cel mai înalt grad posibil și încoronarea acestei opere prin forma-*

rea personalității, este ținta supremă a educației.

Aici se deosebește sistemul de educație individualist de toate cele anterioare. Până aci scopul educației era să *niveleze*, de aci înainte va fi să *diferențieze*. Până aci se avea în vedere un tip abstract de *om general* și după acest model se căuta a se fasona toate sufletele tinerelor vlăstare umane. În chipul acesta se urmăria suprimarea oricărei originalități ce ieșia din nota comună, adecă se urmăria suprimarea deosebirilor individuale și constrângerea individului de a se pierde în masa anonimă a mulțimii, ca o picătură de apă într'un ocean. Educația individualistă, dimpotrivă, își propune să ajute pe fiecare individ de a se *desvolta cât mai mult posibil în direcția înclinărilor lui individuale*, pentru a-l face cât mai productiv și util lui însuși și societății. Educația veche, nivelatoare, a crescut *automati*. Educația individualistă își propune să crească *personalități*. Rămâne la alegerea noastră, să mergem într'o direcție sau în cealaltă.

*

Acum se pune întrebarea: Cum s'ar putea realiza individualizarea educației în școlile noastre?

Psihologul german W. Moede a făcut cunoscutele experimente cu dinamometrul și a constatat că atunci când între elevii puși la întrecere deosebirile individuale sunt prea mari, rezultatele atât pentru cel tare cât și pentru cel slab sunt mai mici decât atunci când concurenții sunt egali, sau cel puțin apropiați. Explicația ne-o dă Moede spunând că cel tare, știindu-se de mai înainte biruitor, nu prea ia lucrul în serios și deci nu-și dă toată silința să producă tot ce poate el. Deasemeni nici cel slab nu-și dă întreagă măsura puterilor sale, fiind convins de mai înainte că orice încercare de a se măsura cu cel mult mai tare decât dânsul este zadarnică. In-

tre concurenți neegali nu se stabilește acea emulație — factor educativ foarte important — care se produce între concurenți egali. Acesta este un fapt real, dovedit experimental.*)

Scoala noastră în actuala ei organizare, cum am văzut, are clase cu elevi foarte diferit înzestrați sub toate raporturile. Din cauza aceasta învățătorul (profesorul) nu se poate acomoda capacității tuturor elevilor săi. Dacă se orientează după cei slabi, cei deștepți se plictisesc și inteligența lor lăncezește, pentru că e lăsată în nelucrare ori este pusă la o muncă prea ușoară. Dacă merge mai repede, cei slabi, neputând să țină pas cu cei inteligenți, se descurajează și nu mai lucrează nici atât cât ar fi putut lucra*) Ori cum ar proceda învățătorul, în actuala organizație școlară dificultatea aceasta nu se poate înlătura. Una sau alta dintre diferitele categorii de școlari fatal ajunge să fie mai mult ori mai puțin sacrificată, lucru în adevăr regretabil și foarte păgubitor din punct de vedere al intereselor neamului.

În aceste condițiuni, evident că străduința învățătorului în mare parte se irosește fără folos. Elevii, atât cei inteligenți, cât și cei slabi, ori mediocri, prestează o muncă inferioară. Deci școala, tuturora le folosește mai puțin decât ar trebui în proporție cu cantitatea de energie didactică consumată.

Elevii inteligenți fac programa, dar ei sunt mult mai puțin activi și rezultatul muncii lor este mult mai mic — atât cantitativ, cât și calitativ — decât dacă n'ar fi fost stingheriți în avântul lor firesc de către balastul mediocrilor și submediocrilor.

Mediocrii, la rândul lor, abia pot urmări dela distanță pe cei inteligenți

și de regulă rămân cu educația defectuoasă. Se știe doar că programa noastră nu ține seamă de faptul că elevii nu sunt toți egal de capacitați, ci ea este alcătuită așa ca și când s'ar adresa unei singure categorii de elevi, și că este prea încărcată chiar și pentru elevii cei mai inteligenți.

În sfârșit, submediocrii în majoritatea cazurilor nu profită nimic de calitatea lor de școlari. Ei se descurajează dela primele lecții și de aci înainte școala nu mai reușește să-î urnească din apatia în care ei s'au retransat definitiv; iar puțină capacitate câtă le-a hărăzit-o natura, rămâne și aceea neutilizată.

Din cauza acestei anomalii a actualei organizații școlare, învățătorii sunt constrânși ori să lase repetenți mai mult de jumătate din elevii clasei, ori să dea note de trecere pe nemeritate.

Ne putem dumeri acum pentru ce școala noastră, deși muncește din greu, totuși n'are spor la muncă.

Soluția care se impune, este atât de clară! *Elevii trebuiesc grupați după capacitate, așa că fiecare clasă să cuprindă numai elevi apropiați din punct de vedere al dezvoltării intelectuale.* Astfel în locul tipului unic al școlii noastre de astăzi, ar trebui create mai multe tipuri de școală, ori în aceeași școală mai multe clase paralele, potrivite diferitelor categorii de elevi**)

În conformitate cu *legea variației biologice* stabilită de Galton și cu rezultatele cercetărilor privitoare la distribuția inteligenței, orice populație școlară neselectată cuprinde aproximativ 50—60% normali, 20—25% subnormali și 20—25% supranormali.***) În consecință, ca să se țină

*) L. Rusu, *Selecția copiilor dotați*, pag. 215—216.

**) I. C. Petrescu, *Problema selecției în școala democrației*, pag. 118.

*) A se vedea: Fl. Ștefănescu Goangă, „*Selecțiunea capacităților și orientarea profesională*“.

**) Id. *ibid.* pag. 22, precum și I. I. Gabrea, *Individualizarea învățământului*, pag. 61.

seamă de această clasificare întemeiată pe date statistice, ar trebui înființate 3 tipuri de școală primară, eventual 3 feluri de clase paralele: *pentru normali, pentru subnormali și pentru supranormali*, în proporția indicată de numărul elevilor din fiecare categorie, adică tot la câte 2 școli sau clase pentru normali să fie una pentru subnormali și alta pentru supranormali.

Elevii vor fi repartizați în cele 3 feluri de școli sau clase paralele după ce mai înainte li se va fi determinat coeficientul intelectual prin testele pentru măsurarea inteligenței. Pentru fiecare fel de școli sau de clase se vor întrebuița apoi programe și metode deosebite, pe măsura nivelului mintal al elevilor. Adică alta va fi programa pentru școlile sau clasele de normali, alta pentru cele de subnormali și alta pentru cele de supranormali. La fel și metodele. Acest sistem, numit sistemul claselor paralele, a fost încercat mai întâiu în orașul Mannheim din Germania*) și este practicat astăzi mai ales în Germania, Austria, America, etc.

Ne dăm seamă că acest fel de organizare școlară în scopul individualizării învățământului nostru, în mare parte va rămânea pe seama viitorului. Mai întâiu trebuie să ne convingem noi înșine, dăscălimea, de necesitatea adoptării acestui principiu. Căci cum am putea lupta, cu sorți de izbândă, pentru o idee de care noi înșine n'am fi sincer convinși? După ce ne-am convins noi, mai e nevoie să convingem pe toți acei factori a căror acțiune poate avea înrăurire hotărâtoare pentru soarta acestei reforme. Trecând și peste această dificultate, mai intră în socoteală veșnicile greutăți de natură economică-financiară, care însă, cu bunăvoință și dreaptă înțelegere a intereselor noastre naționale,

n'ar fi niște piedeci de neînălțurat. Și atunci s'ar ajunge pe încetul să se generalizeze în toate școlile noastre individualizarea învățământului. Dar pentru aceasta trebuie timp.

Până atunci însă s'ar putea iniția câte ceva în această direcție începând chiar de pe acum. *În centrele populate, cari au mai multe școli, precum și acolo unde mai multe localități sunt așezate în nemijlocită apropiere unele de altele, elevii de aceeași categorie mintală s'ar putea concentra în aceeași școală*, cu condiția ca concentrarea să nu se facă pe o rază prea mare. Această concentrare n'ar implica absolut nici o cheltuială în plus peste cele actuale, numărul posturilor și al sălilor de clasă rămânând neschimbat.

La școlile cu efective mari, cari au și acum clase duble și triple (de ex.: cl. I băieți, cl. I fete și cl. I mixtă; sau cl. I a, cl. I b și cl. I c), problema s'ar putea rezolvi și mai simplu: *Elevii n'ar mai fi repartizați în clase la întâmplare, ci ar fi selecționați și grupați după gradul de dezvoltare intelectuală, așa că în fiecare clasă să fie numai elevi de aceeași categorie mintală*. Cel mai ușor lucru ce se poate închipui! Și este foarte ciudat că el nu s'a realizat până acum, cel puțin acolo unde s'ar fi putut realiza atât de ușor!

Iată deci că nu este imposibil să începem a aplica, cel puțin în parte, acest deziderat al pedagogiei moderne. În scopul acesta deocamdată este suficient să ne dăm cât de cât silința de a ne descătușa din carapacea tradiționalului nostru conservatism care ne face să primim atât de greu înoirile de orice fel și să ne menținem mai bucuroși în ceea ce am apucat din bătrâni. Această observare nu însemnează că trebuie să primim fără discernământ toate inovațiile. Principiul individualizării învățământului însă nu este o născocire a așa numitei mode pedagogice, ci este

*) Dr. I. I. Gabrea, Individualizarea învățământului, pag. 62.

un principiu pedagogic definitiv stabil, întemeiat pe realitate ori verificat științificește, valabil și aplicabil la oricare neam în orice colț de lume. Trebuie să facem această deosebire între moda ușuratică și între munca serioasă.

Introducerea sistemului claselor paralele în școala noastră, deși acest sistem — cum am văzut — își are justificarea sa științifică, totuși — ca orice lucru nou — întâmpină anumite rezistențe. Nu vom căuta să sondăm dedesubturile acestor rezistențe, ci ne vom mărgini numai să arătăm netemeinicia lor.

Astfel se spune că sistemul claselor paralele nu se poate aplica în școlile noastre pentru motivul că s'ar împotrivi părinții. Nici un părinte n'ar consimți ca copilul lui să fie elev al unei școli sau clase de subnormali.

Mai întâiu, această supoziție nu se întemeiază pe experiență, ci ea este numai o simplă presupunere. Sistemul claselor paralele (cu trifurcare) încă n'a fost încercat la noi. Atunci cum poate avea cineva pretentia că în cazul aplicării lucrurile să se petreacă întocmai așa cum le presupune dânsul fără să le fi încercat vreodată?

Dar chiar așa de ar fi în ce privește atitudinea părinților, se poate oare admite ca legiurile școlare de interes general, dela cari atârână viitorul neamului, să se mlădieze după anumite slăbiciuni și gusturi profane, streine de orice competență pedagogică? Dar legea obligativității învățământului oare cu învoirea tuturor părinților s'a făcut? Tot astfel legea obligativității serviciului militar? Dacă pentru aceste legi se cerea consimțământul părinților, cine poate spune că acest consimțământ s'ar fi obținut vreodată? Și atunci aceasta însemnează oare că acele legi nu tre-

buiiau făcute niciodată? Evident, așa ceva nu s'ar putea susține..

De altfel nu e nevoie ca diferitele clase paralele să se intituleze: *clase de normali*, sau *clase de subnormali*, ori *clase de supranormali*; ci numai: *clasele A, clasele B, clasele C*. Criteriul după care se face gruparea elevilor ar putea să rămână un secret al școlii. Adăogăm însă, că nu e numai decât nevoie de acest menajament al slăbiciunilor omenesti. Ceea-ce este bine și spre folosul obștesc, trebuie făcut cu curaj, independent de orice considerațiuni de popularitate.

Altă obiecțiune ce s'a ridicat împotriva sistemului claselor paralele, este aceea că toți învățătorii ar prefera să aibă în seamă numai clase de normali și că niciunul nu s'ar oferi să conducă o clasă de subnormali.

La această obiecțiune răspundem că față de interesele personale de comoditate sau de alt fel ale indivizilor — fie ei și învățători, — totdeauna au precădere interesele superioare ale neamului. Soldatul când e trimis în războiu, nu-i consultat dacă-i convine să lupte pe front, ori dacă ar prefera un serviciu mai agreabil în dosul frontului, ci e trimis să-și facă datoria acolo unde patria are nevoie de dânsul. Noi încă suntem niște soldați: soldați ai culturii naționale. Și nimeni dintre noi nu are dreptul să se eschiveze și să șovăiască a-și face din plin datoria acolo unde școala neamului are nevoie de serviciile lui. Cel ce se trage înapoi din linia de front a datoriei, umblând după înlesniri de muncă cât mai comodă și cât mai puțină, cu alte cuvinte cel ce se teme că muncește prea mult în folosul neamului său, este un dezertor. Dascălul, prin însăși esența și caracterul chemării sale de apostolat, nu poate să-și drămluiască și să-și precupețească munca. Cine face aceasta, nu e dascăl, ci e un năimit, care — vorba scripturii — „lasă oile și fuge“, ade-

ceă tocmai în clipa supremă dezertează dela datorie. Și dezertțiunea dascălului este mult mai gravă decât cea a soldatului. Soldatul este trimis în războiu fără să i se ceară consimțământul; iar urmările dezertțiunii lui sunt limitate și, dacă sunt observate la timp, sunt chiar reparabile. Pe când dascălul s'a înrolat el însuși, de bună voie, în serviciul școlii și este plătit pentru acest serviciu; iar urmările dezertțiunii dascălului sunt incalculabile, sunt catastrofale, și fiindcă ele nu se manifestă decât foarte târziu — atunci când nu se mai pot repara, — sunt fatal dezastruoase pentru însăși viitorul neamului.

De altfel lucrurile s'ar putea aranja foarte bine astfel, că învățătorul care a condus într'un an o clasă de subnormali, să conducă în anul următor o clasă de normali, iar în al treilea an altă clasă de supranormali. În chipul acesta nimeni nu s'ar putea plânge că i se cere o muncă mai grea decât colegilor săi.

Din punct de vedere pedagogic însă, lucrul cel mai nimerit ar fi să se dea clasele de subnormali învățătorilor celor mai destoinici, mai răbdurii și mai perseverenți. Și apoi ar fi foarte just să li se și acorde un anumit spor de leafă învățătorilor dela clasele de subnormali.

Singură organizarea școlară după criteriul categoriilor mintale, nu este suficientă pentru a se realiza individualizarea învățământului nostru. Prin acest fel de organizare școlară vom ajunge să avem — în locul claselor amestecate de astăzi — clase mai puțin heterogene, dar nu complet omogene. Deosebiri individuale vor fi mai mici, dar ele nu vor dispărea de tot niciodată (aceasta ar fi imposibil). Și atunci, datorită învățătorului este ca prin cele două metode de investigație psihologică, *testul și observația*,

să studieze activitatea fiecărui elev în parte; iar după ce și cunoaște toți elevii, să procedeze față de fiecare elev, potrivit individualității acestuia.

Dar, repetăm și accentuăm, în clase mai mult ori mai puțin populare nu mai așa se poate face educație individualistă și activistă, adică se poate studia și dezvolta suficient individualitatea fiecărui elev, dacă *clasele sunt relativ omogene și dacă numărul elevilor nu este prea mare*. În clase suprapopulate, cu elevi prea deosebiți, față de cari trebuiesc aplicate mijloace educative extrem de variate, și cu programe supraîncărcate, — adică exact în condițiile în cari lucrează școala noastră astăzi, — nu se poate face, aproape de loc, nici individualism, nici activism. *De acest lucru trebuie să fim seamă toți cei ce doresc să înlesniască succesul muncii școlare.*

Rezumând cele spuse, reținem următoarele:

Pentru aplicarea principiului individualist în școlile noastre, sunt necesare două lucruri foarte importante: 1. Ne trebuie o altă organizare școlară decât cea actuală, urmând să avem *școli sau clase paralele*, cu programe deosebite, *pentru normali, subnormali și supranormali*; 2. Este necesar ca *fiecare educator să studieze individualitatea elevilor săi* (ceea ce implică cunoașterea metodelor de cercetare) și apoi să caute să-și potrivească *educația pe măsura acestei individualități*.

Fără a se realiza aceste două condițiuni, munca școlii noastre va continua să rămână aceeași muncă rutinară, lipsită de viață, același masinism steril, care nu poate avea calitatea operei de educație. Numai îndeplinind aceste două condițiuni esențiale și inseparabile, școala noastră va putea da rezultatele ce se așteaptă dela o educație națională.

IOAN CĂDARIU.

CERCETAȚI-VĂ ELEVII ACASĂ

Învățătorii cari funcționează în comunele lor natale cunosc aproape toți oamenii din comună. Nu toți însă cumose și referințele lor familiare, condițiile de traiu, așezara lor gospodărească.

Lucrările recensământului școlar obligă pe învățător ca să adune datele la fața locului, umblând din casă în casă.

Cu acest prilej, învățătorii pot vedea unde locuiesc elevii lor, curățenia de-acasă, mărirea odăilor unde trăesc adeseori două familii împreună. Rosturile de pe lângă casă îi va dumeri de hărnicia gospodarilor, de priceperea lor în a-și rândui acaturile gospodărești.

Învățătorul priceput va ști să se comporte în așa fel ca vizita lui să rămâie ca o amintire plăcută în casa părinților elevilor săi.

Afară de această cercetare a elevilor, care poate fi considerată ca obligatorie, învățătorii trebuie să-și cerceteze elevii din propriu îndemn.

Va afla de pildă că un elev este greu bolnav. Vizita învățătorului pe lângă că va fi un îndemn pentru părinți ca să cheme medicul el va putea până la sosirea lui să dea un sfat ce trebuie să facă ca prim ajutor. În sufletul copilului bolnav se va pogori o rază de bucurie și credința că el se va însănătoși cât mai curând. Vizita învățătorului nu va fi uitată niciodată de elev.

Învățătorul va mai cerceta pe elev acasă dacă în familie li s'a întâmplat o nenorocire. Cuvintele lui de mângăere vor alina durerea și vor lega tot mai mult de sufletele lor figura învățătorului care trebuie să rămână în sufletul sătenilor ca o icoană spre care se îndreaptă totdeauna nădejdea lor.

Un alt prilej potrivit pentru a cerceta pe elevi acasă este când învățătorul vede că un elev lipsește prea mult, ori că vine cu lecțiile neînvățate.

Sunt copii hoimari fără știrea părinților. Ei pleacă de acasă, și în loc să ia drumul școlii rătăcesc pe la margi-

nea satului și se întorc și ei acasă cam odată cu ceilalți școlari.

Învățătorul poate afla repede de purtarea acestor mici vagabonzi. Datoria lui este să pue în cunoștință și pe părinți. Ca să dea o importanță mai mare faptei, nu trebuie să se mulțumească numai cu chemarea părinților la școală, mai ales când și ei sunt nepăsători.

Procedând așa, în curând sătenii vor vedea că au un învățător, care ține de scurt pe elevi, nu se mulțumește numai cu cei cari vin de bună voie, ci cu vorbă bună (nu cu amenzi sau închisoare) vrea să-i adune pe toți la școală.

La început de sigur că va întâmpina și opoziție, dar cu timpul va putea crea o așa stare de lucruri, încât elevii vor fi totdeauna la școală și vor lipsi numai cu știrea învățătorului.

*

La sate este mai ușor să cunoști situația părinților elevilor, decât la oraș, unde adeseori este o populație flotantă.

Învățătorii dela oraș având numai o singură clasă, cu care trec de regulă înainte mai mulți ani, au mai multă posibilitate ca să cunoască situația părinților.

Când le va face vizita, el îi va anunța prim elevi.

La oraș învățătorul va constata o situație materială a părinților cu mult mai variată decât la țară. Posibilitatea unei locuințe igienice, mai ales în orașele mari, este cu mult mai anevioasă. Multe familii locuiesc în subsoluri întunecoase și umede. Șomajul și mizeria părinților se poate citi foarte bine pe fețele palide ale copiilor.

Unde au fost învățătorii harnici și membrii ai Comitetului cu tragere de inimă pentru școală și elevi, s'a organizat începuturi de asistență socială, servindu-se copiilor săraci lapte, iar la sărbători obiecte de îmbrăcăminte.

Ca ajutoarele să meargă la cei mai lipsiți, neapărat să cere, ca învățătorii

să cunoască referințele de acasă ale elevilor.

Cercetarea acasă a elevilor dă posibilitatea învățătorilor ca să aprecieze mai just munca dezvoltată de fiecare copil. Alta trebuie să fie aprecierea față de un copil, care are tot ce-i trebuie și alta față de altul, care adeseori nu are ce mânca, nu are liniștea necesară să-și scrie lecțiile, nu are timpul liber, căci părinții îl pun la alte lucruri necesare familiei lor, sau când adeseori tatăl vine beat acasă și în fiecare seară face scandal și câte alte motive de care învățătorul trebuie să țină seamă.

Cunoscând referințele familiare ale elevilor, învățătorul va ști să înlăture anumite lipsuri, ajutând pe elevi prin cantina școlii cu hrană, prin cooperativa școlară cu rechizite de scris, iar pe cei cari nu pot avea nici un sfătuitor pentru lecții se va găsi și pentru ei un ajutor.

Mulți codași se recrutează din acești elevi cari suferă acasă. Învățătorul cu tragere de inimă îi va opri după plecarea celorlalți și în 15—20 minute va re-

petă cu ei lecțiile. Pentru cei mici va folosi pe elevii mai mari ca îndrumători.

Astfel se va lega o mai strânsă prietenie între școlarii cari cercetează aceeași școală. Prietenia aceasta se va resimți în viața de mai târziu a viitorilor săteni. Să-și cerceteze fiecare învățător amintirile și va vedea că își aduce cu drag aminte de foștii lui camarazi de școală primară. În sufletul lor vor trezi cele mai sincere sentimente pe cari numai copilăria nevinovată le poate avea. Aceste însă vor da pasta de fermentație a legăturilor permanente dintre locuitorii aceluiași sat.

Iată temeiul social adânc pornit dintr'un lucru atât de mărunț. Nu insistăm mai amănunțit, dar avem convingerea că cititorii Revistei „Satul și Școala” meditănd asupra acestor însemnări și îndemnuri își vor da tot mai mult silința ca activitatea lor să nu rămâie o simplă meserie ci să-i dea tot înțelesul unei adevărate opere sociale.

Const. Iencica.

OBOSEALA INTELECTUALĂ A COPILULUI DE ȘCOALĂ.

Am arătat pe larg în lucrarea mea de sinteză „Oboseala” (1932) că un exces de muncă produce oboseala (*Lagrange*), un exces de excitație (*Joteyko*) de asemenea, dar și o exagerare a muncii musculare.

În rezumat oboseala traduce o diminuare a puterii funcționale a organelor, este consecința unei munci, a unui efort. Oboseala este în raport cu mediul extern. Excesul de muncă la copilul de școală primară produce *surmenaj*. Copilul surmenat se prezintă în general ca un epuizat. O slăbiciune musculară accentuată îl împiedecă de a mai lua parte la jocuri. N'are gust de nimic. Nu mai este vesel, devine astenic, apatic, palid, ochii adormiți, nu poate citi, compune, povesti, memora o poezie sau lucra probleme de matematici.

În regulă generală apar turburări gastrointestinale care dau mult de lucru

medicului practician, dar îndrumă spre diagnosticul de oboseală pe medicul școlar, familiarizat cu mediul de copii ai cărții.

Nu arareori surmenajul la acești copii de școală primară, se manifestă printr'o excitație psihică și prin agitație motrice: ei devin irascibili, recalcitrați, turbulenți. Cei mai mulți se plâng de o durere epigastrică (la nivelul vârfului sternului și în regiunea supraombilicală) uneori foarte accentuată încât crezi că ai de face cu o apendicită, sau o intoxicație alimentară. Febra, scuturături ca de friguri (frisoane), pierderea poftei de mâncare (anorexia), pun pe gânduri nu numai pe părinți, dar și pe medici, cari nu totdeauna le raportează la factorul causal oboseală — surmenaj.

Oricare ar fi forma obselei, noi am observat în studiile noastre, că primul semn, denumit de noi *semn de alarmă*,

este paloarea feței, însoțită cu privirea vagă, cu lipsa de atențiune, dureri de cap și insomnie!

Surmenajul se observă frecvent la copiii cari sosesec deja oboșiți, la școală, fie din cauza unui început de tuberculoză, de o insuficiență a funcțiunii respiratorii, a unei boli de intestine, de ficat, fie de o convalescență prea scurtă după o boală contagioasă. Sunt numeroase cazuri determinante. Nu e locul să ne ocupăm de ele. In aceste cazuri școlaritatea pentru ei devine o cauză agravantă.

Copilul care spune: „Nu pot! Nu mai pot. Sunt oboșit“, să știi că nu simulează. El simte oboseala sa. Zadarnic va fi pedepsit. El trebuie îndrumat la medic cât mai grabnic. Medicul școlar își va îndrepta atențiunea în căutarea tuberculozei, a polipilor nazali, amigdalelor, a insuficienței funcțiunii glandelor suprarenale, denumite cu drept cuvânt de *Leopold Lévi*, „glanda energiei“, a insuficienței funcțiunilor ficatului.

Cruchet într'o lucrare a sa importanță „*Les mauvaises habitudes chez les enfants*“ observă următoarele la copiii de școală cu apucături rele de ordin sexual:

„Copiii aceștia sunt abătuți, au fizionomia unui oboșit, fața alungită, ochii infundați cu cearcăne negre în jurul lor, pupilele dilatate, încetineală și stângăcie în mișcări, defect în stabilitatea lor verticală, diminuarea atențiunii și memoriei, reducerea chiar la $\frac{1}{2}$, a forței dinamometrice a degetelor, somnolența, uneori chiar *narcolepsie* (somn ca de cloroform, eter sau morfină). Somn adesea agitat, dureri de cap localizate la ceafă, ameteală, urechi infundate, palpi-tații, respirație grea, pierderea poftei de mâncare, colici abdominale și constipație.

Sunt și copiii de școală „*fatigabili*“, adică oboșesc repede și la un efort sau muncă neînsemnată, minimă. — E frecventă fatigabilitatea lor intelectuală și ea se manifestă prin neatenție. Se observă la copiii cari au suferit de „*boala somnului*“ (=encefalita latentă e-demică); la copiii născuți din părinți nervoși, alcoolici sau sifilitici. Adesea medicul școlar trebuie să caute dacă nu-i vorba la copiii aceștia de școală, mai ales apropiați de adolescență, de *demență precoce*.

Dr. Od. Apostol.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PEDEPSELE ÎN ȘCOALA PRIMARĂ.

Bătăia cu nuiaua

În ziarul „Tribuna învățătorimii“, An. I, No. 16, colega *Clementa Beșchea* scrie un articol: „*Este pedeapsa cu bătaia o necesitate?*“ în care conchide că „*nuiaua* își are și ea în educație și instrucție partea ei însemnată de contribuție“. Afirmă însă că această pedeapsă să se aplice cu moderațiune și în așa fel, ca să fie socotită ca cea mai aspră pedeapsă. Această chestiune o lasă deschisă pentru a vedea părerile altor colegi. Dintru început declar că sunt un adversar în aplicarea pedepsei cu nuiaua și voiu motiva arătând relele acestui procedeu. În timpul celor 8 ani de funcționare am aplicat — ca orice învățător ce face experiențe — diferite forme de pedepse, inclusiv bătaia cu vârguța. Din toate pedepsele aplicate, cel

mai slab rezultat l-am obținut când am întrebuițat vârguța. Am observat — deși aplicăm această pedeapsă rar — că la prima lovire cu nuiaua copilul a rămas impresionat, la a doua lovire mai puțin, la a treia și mai puțin și în fine a meis diminuând până ce elevul meu venia foarte senin să-și ia pedeapsa. Ce s'a întâmplat? Elevul nu mai primia lovitura ca o pedeapsă, ci ca ceva obișnuit, bunăoară ca... ceaiul dimineața. Știut este că o senzație ca să se producă, are nevoie de o excitație din afară. Această senzație ca să se producă, excitația trebuie să fie progresivă; din ce în ce mai puternică.

Așa ajung elevii la care se întrebuintează nuiaua, încât trebuie să rupi de ei un mănunchiu de nuiele, pentru

a-i impresiona. Aceasta se întâmplă cu un fel de elevi.

Alte temperamente când văd pe învățător cu nuiua în mână, tremură de nu ești în stare să scoți o vorbă din gura lor și nu poți oprî plânsul.

Ată chestiune este următoarea: La foarte mulți dintre noi ne lipsește stăpânirea de sine, nu pentru că n'avem educația în această direcție, ci pentru că trăim într-o vreme când toate necazurile cad ca ploaia pe capul nostru și când nu mai poți intra în clasă cu fruntea senină și plin de voieșie ca altădată. Cu grija zilei de mâine, cu hainele roase de vreme, de mulțori și flămând, nuiuaa îți mai lipsește din mână ca să te prezinți în fața coriilor, pentru a continua buna lor dispoziție cu care au venit de acasă? Iată lucruri cari te fac ca atunci când aplici pedeapsa cu nuiua în loc să plătești după faptă, îl lovești puțin mai apăsat, lucru ce face să apară în fața co-

pilului ca un tiran, căci el nu-ți poate judeca necazurile tale; iar tu o faci involuntar. Ca dovadă că bătaia cu nuiua se generalizează este faptul următor: Unele subvizorate școlare în urma deselor reclamațiuni primite împotriva celor ce băteau copiii cu nuiua, au dat ordine prin care anunță că va trimite în judecată pe învățătorul dovedit că bate copiii.

Un lucru destul de lăudabil, în „*școlul copilului*“. Avem destule mijloace și diferite forme de pedepse, cari să se adreseze direct sufletului și nu fizicului. De data aceasta mă mulțumesc cu atât, rămânând ca în alt articol să arăt alte pedepse mai bune, mai omeneste și cari dau mai bune rezultate. Incheiu, spunând că nuiua să se folosească în școlile primare numai pentru arătarea răurilor, munților și localităților de pe hărți.

GABRIEL V. BRUMĂ,
inv. — Turda.

ȘCOLI PARTICULARE ȘI MINORITARE DIN BULGARIA.

În Bulgaria sunt două categorii de școli particulare: a misiunilor străine, cari au caracterul celor din Tară și ale minorităților etnice.

În conformitate cu art. 347 din legea învățământului din Bulgaria, școlile particulare pot fi de toate gradele, având program similar cu acela al școlilor de stat, sau cu program diferit.

Școlile particulare ale misiunilor străine au luat ființă în primul rând în orașele mari ale Bulgariei ca: Sofia, Varna, Burgas, Rusciuc și Filipopoli în care se desfășoară o adevărată viață comercială. Deoarece în aceste școli taxele de înscriere, precum și cele de întreținere sunt prea mari, n'au acces de cât copii celor mai cu stare. Dat fiind criza care bântuie în Bulgaria, azi aceste școli scad ca număr și ca populație școlară.

Din datele ce vom înșira aci se va ilustra adevărata situație a învățământului particular și comparând datele de azi cu cele din trecut, vom vedea că un

număr însemnat de elevi ce urmează școlile misiunilor străine le părăsesc din lipsă de mijloace. Sunt mulți părinți cari își retrag copiii și-i înscriu la școlile de stat, cu toate că le rămân 2 sau 3 ani până la absolvirea cursului liceal.

Pentru anul 1929 în Bulgaria avem 1182 școli primare particulare și 63 gimnazii cu o populație școlară de 60,101 elevi și 2443 institutori. După naționalitate aceste școli se împart: școli franceze frecventate de 2961 elevi, germane cu 1282 elevi, italiene cu 450, americane cu 125, catolice bulgare cu 73, turcești cu 46,357, izraelite cu 2678, armenice cu 2439, cehoslovace cu 179, alte naționalități cu 466 elevi.

Școlile particulare ale minorităților din Bulgaria sunt cele mai multe în orașe.

Singura minoritate etnică care are școli numeroase prin sate e cea turcă, cu 871 școli primare. Iată și tabloul școlilor particulare din Bulgaria.

Școli primare particulare				Progimnazii	Licee
	la clase	la sate	Total		
Bulgare catolice . . .	2	1	3	1	—
Turcești	52	871	923	30	—
Tătărești	—	8	8	—	—
Țigănești	—	4	4	—	—
Grecești	4	—	4	1	—
Românești	2	—	2	1	1
Armenești	15	1	16	2	—
Evreești	22	—	22	7	—
Rusești	4	2	6	5	4
Cehoslovace	2	1	3	3	—
Italienne	3	—	3	1	1
Franceze (congregația cat.)	9	1	10	10	8
Americane	1	—	1	2	3
Germane	6	2	8	4	2
Maghiare	1	—	1	—	—
Total	101	891	992	67	19

Cele mai multe licee particulare sunt dimpreună cu progimnaziile. Cu 8 clase avem 8 licee; cu 7 clase 1 liceu; cu 6 clase 6 licee; cu 5 clase 1 liceu și cu 4 clase 3 licee. Cum după legea școlară bulgară primele 3 clase formează „progimnaziul”, următoarea clasă a IV-a formează liceu necomplet. Așa se explică de ce gimnaziul român din Sofia care este cu 4 clase, e trecut și la rubrica „progimnazii” și la rubrica „licee”.

Datele pe care ni le oferă statisticile bulgare sunt insuficiente în privința minorităților, căci multe din aceste minorități, ca cea românească dintre Vidin și Timoc care locuiește în 44 de sate și se evaluează după datele noastre la 70,631, nici nu e trecută ca minoritate românească. Statistica oficială bulgară ne dă cifra de 37197 Români pentru județul Vidin!

După cum am amintit în numărul trecut al revistei, analfabetismul la Români din Bulgaria se datorește lipsei de școli proprii, în cari vor putea învăța în limba lor maternă, mai ales că populația românească, care este în masă compactă în regiunea mai sus amintită, nici nu cunoaște limba bulgară cu toate că oficialitatea o tratează ca bulgărească.

Dintr-o statistică din anul 1931 se vede clar că multe din minoritățile etnice cari nu cunosc limba statului, au rămas afară de școală.

Minorități	la orașe	la sate	Total
Turci	1,432	14,919	16,351
Bulgari-mohamedani	103	3,329	3,432
Țigani	753	1,521	2,274
Evrei	54	4	58
Armeni	72	4	76
Români	13	79	92
Greci	15	4	19
Alte naționalități	11	52	63
Total	2,453	20,912	22,365

Elevii minoritari fie că urmează școala primară de stat, fie că cea întreținută de misiunea străină, sunt obligați să continue studiile mai departe încă 3 ani, căci după legea bulgară învățământul este obligatoriu și gratuit pentru copiii până la 14 ani, cari trebuie să facă cele 3 clase din așa zisul progimnaziu. Iată și tabloul copiilor minoritari obligați să se înscrie în clasa I progimnazială:

Turci	22,022
Bulgari-mohamedani	4,102
Țigani	2,492
Evrei	1,551
Armeni	579
Români	168
Alte naționalități	390
Total:	31,534

În anul școlar 1932 avem următoarea populație școlară care frecventează școlile particulare: Bulgari 3,288, Turci 49,032, Pomaci 5, Țigani 972, Evrei 3988, Armeni 2,003, Greci 118, Români 108, alte naționalități 806, Total 60,317.

În această statistică nu intră numărul elevilor ce urmează școala română din Giurmaia.

Din această statistică reiese că 10% din populația școlară obligată să frecventeze școala, se găsește în școli particulare, adică 60,317 copii din totalul 677,123 cari urmează școlile de stat. Se depun mari eforturi ca populația minoritară să fie atrasă la școlile de stat. Astfel în școlile primare bulgare avem:

Turci	59,578
Țigani	8,586
Evrei	5,754
Armeni	—2,660
Români	599
Greci	766
Alte naționalități	1,433
Total:	79,977

Totuși misiunile străine prin amenajamentele și modernizările făcute școlilor, au putut să atragă un mare număr de școlari, chiar și dintre populația bulgară. Astfel pentru anul 1932 copiii cari frecventează grădinițele de copii ale misiunilor străine 56,9% sunt de origine bulgară și 43,1% minoritari. Misiunile străine au 5 grădinițe de copii cu 662 elevi; 25 școli primare cu o populație de 3348 elevi și eleve și 18 gimnazii cu 1544 elevi sau total 5554 elevi. Iată și un tablou sintetic al gimnazior și școlilor primare particulare pe anul 1932.

Grădini de copii	Nr. copiii	Șc. prim.			Personal did.	Gimnazii			Personal did.
		la orașe	la sate	Total		la orașe	la sate	Total	
3	662	119	662	781	2,002	46	8	54	327

Populația școlară care frecventează aceste școli se evaluează la circa 60,317 de suflete. Dat fiind că multe din școlile turcești au fost transformate în școli de stat, în acest ultim tablou numărul școlilor particulare a scăzut în comparație cu cel din anii trecuți dat de noi la pagina 214, dealtfel rămânând tot cu populația școlară turcă, însă etatizate.

În privința școlilor românești din Bulgaria se depun mari eforturi ca să-și poată îndeplini misiunea pentru cari au fost înființate.

Astăzi în Bulgaria avem numai 2 școli primare române, una la Sofia, și una la Giurmaia de Sus. La Sofia funcționează și un gimnaziu cu 4 clase în acelaș local cu școala primară. Școlile sunt întreținute de Ministerul Instrucțiunii Publice din București și sunt puse sub îngrijirea Legațiunii Române din Sofia. Grație eforturilor ce depune actualul ministru al României în Bulgaria, școlile românești se bucură de un bun renume.

Date fiind împrejurările istorice cari au fost vitrege pentru românismul din Bulgaria și condițiunile de viață în cari trăiesc Românii, aceste 2 școli n'au pu-

tut să recruteze elevi din marele număr de Români ce locuiesc în Bulgaria. A survenit și emigrarea Românilor din Sud-Vestul Bulgariei, care face și mai mult să scadă populația școlară. Școala primară română din Sofia a fost înființată în anul 1895. Pe lângă școala primară în anul 1898 se înființează și o secție comercială, iar în anul școlar 1903/1904 pe lângă școala primară de fete se înființează o secție profesională de croitorie. Școala comercială din Sofia a funcționat cu intreruperi, iar în timpul războiului mondial și imediat după războiu a stat închisă 8 ani consecutivi. În prezent funcționează cu 4 clase din gimnaziu tip reglementar.

Gimnaziul în 1932 are 34 elevi cu 7 profesori, iar școala primară 51 elevi cu 4 institutori. La școala primară precum și la gimnaziu se predă și limba bulgară de către un lector plătit de Statul Român.

Școala primară română din Giurmaia de Sus a fost înființată în anul 1896. Școala a funcționat cu mici intreruperi în războiul balcanic și în războiul mondial. În timpul Turcilor în regiunea Giurmaiei au existat școli românești în comuna Cizlichia, așezată în apropierea fluviului Struma la 3 km. depărtare de oraș, și în comuna Gramada la jumătate de oră din oraș, unde se găsesc grămezi de pietre, resturi din vechiul oraș trac Scaptupara. Deasemenea au funcționat câte o școală de vară la colibile aromânești Argaciu și Ciacalița din munții Rila. Azi singura școală care funcționează în această regiune este cea din Giurmaia de Sus, care are local propriu și care a costat Statului român circa 800,000 lei.

Mulți Români din regiunea Giurmaia de Sus au plecat în Cadrilata 3 Noembrie 1932. Deocamdată nu intenționează să plece alții din cauza că în criza în care se găsește acest ținut nu le permite să lichideze așa ușor cu averile lor. Pentru timpul care rămân școala urmează să-și împlinească misiunea pentru care a fost creată.

Vasile Christu.
Dir. Șc. române din
Giurmaia de Sus.

PAGINA JURIDICĂ

SUSPENDARE DISCIPLINARĂ. — Acțiune în Contencios. — Este admisibilă. (Art. 57 I, statut. funcționarilor publici).

SUSPENDARE DISCIPLINARĂ. — Deciziune. — De cine poate fi dată (Art. 19 I, de organizare a Ministerelor; art. 65 și 70 I, de organizare a Ministerului Instrucțiunii Publice și al Cultelor din 1930).

DECIZIUNI. — Autorități administrative. — Nu sunt ținute a le motiva.

a) Suspendarea disciplinară nu poate fi socotită ca un act preparator, deoarece acestea, în principiu nu produc nici un efect juridic, ci numai pregătesc actul administrativ, pe când suspendarea are de efect a îndepărta pe învinuit din funcțiune până la pronunțarea Comisiunii de judecată, răpindu-i dreptul de a-și exercita efectiv funcțiunea sa și având astfel putere executorie legală.

b) Deciziunea de trimitere înaintea judecății disciplinare poate fi semnată și de secretarul general, deoarece art. 19 din legea de organizare a Ministerului dă în competența sa, supravegherea și controlul funcționarilor Ministerului.

Cu atât mai mult, cu cât art. 56 și 70 din Legea de organizare a Ministerului Instrucțiunii dă acest drept Secretarului General în ce privește pe membrii corpului didactic, cari sunt ocrotiți prin garanții legale mult mai severe, decât cele ale funcționarilor.

c) În principiu, autoritățile administrative nu sunt ținute a-și motiva deciziile lor, decât în cazurile când legea sau regulamentul le obligă, astfel că art. 53 din statut lăsând în facultatea șefului de autoritate dreptul de a suspenda preventiv pe funcționarul învinuit, șe-

ful autorității are deplină putere de a aprecia aceste motive.

(Curtea de Apel din București S. I-a, Dec. Nr. 67 din 18 Februarie 1931 în Pand. Săpt. nr. 5, pag. 119 din 1931).

ACȚIUNE ÎN CONTENCIOS. — Termen (Art. 4 I, cont. ad-tiv).

ÎNLOCUIRE. — Acțiune. — Termen. — De când are a se socoti (Art. 4 I, cont. ad-tiv).

Art. 4 din legea contenciosului prevăzând că în caz de înlocuire, mutare sau punere în retragere, în contra legii, a funcționarilor imamovibili, legali numiți, acțiunea în contencios se va face în termen de 30 zile dela publicarea ordinului în Monitorul Oficial, prin aceasta legiuitorul a înțeles că acest act să ajungă în mod sigur la conștiința funcționarului, spre a-l putea ataca termen la instanțele în drept.

Acesta fiind adevăratul înțeles ce trebuie dat art. 4 rezultă că dacă funcționarul a fost înștiințat prin adresă formală că este îndepărtat din funcțiune, termenul de 30 zile decurge dela data acestei înștiințări.

(Cas. III. Dec. Nr. 52 din 14 Ianuarie 1930 în Pand. Săpt. nr. 6 pag. 128).

ACȚIUNE ÎN CONTENCIOS. — Autoritate tutelară. — Nu poate cere anularea unei Deciziuni a autorității tutelare (Art. 1. și 3 cond. ad-tiv).

Comitete școlare. Scop. atribuțiuni.

Deoarece Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor este autoritate tutelară a Comitetelor școlare, aceste nu se pot plânger în contencios administrativ, contra unei deciziuni a Ministerului, pe care ar socoti-o ilegală.

(Curtea de Apel din Oradea Sed. II. Dec. Nr. 22 din 30 Ianuarie 1931, în Pand. Săpt. Nr. 13 pag. 311 din 1931).

Pagina literară

UN PRĂNZ

După ceasuri de muncă în cuprinsul întunecos al odăiței neîncăpătoare, poporul de școlari s'a așezat pe două rânduri, frumos și încetul cu încetul după cum știu că e regula școlărilor cumînță. Trupurile micuțe, îmbrăcate în pieștișul zdrențuit al tuturor vestmintelor pe care se petrec sforile genților, se lăpesc unele

lângă altele până când șirul nu mai are loc între cei patru pereți ai clasei.

Atunci ușa se deschide scârțâind, iar frunțașii pășesc în cuprinsul larg și răcoros al zilei primăvăratice, croind astfel cale tuturor celor din urmă. În lumina călduță de-afară, în aerul mirositor și proaspăt, fețele lor sarbede se învioresază.

ochii le strălucesc de bucurie, buzele se deschid nerăbdătoare și dornice, parcă de chiote ca cele pe cari le trâmbează când sunt de capul lor, pe pajiștile celor dealuri, iar picioarele desculțe le scapără în sărituri pline de neastâmpăr...

E dorul de mișcare, dorul de viață, care strămtorat atâta vreme între cei patru pereți, acum dă năvală din toate părțile căutând să stăpânească iarăși firile tinere; și astfel din fața școlii mici și tupilate, șirul se destramă, deșirându-și popândocii cari abia purtându-și gențile toască de cărți, se împrăstie pierzându-se printre ulițele satului risipit printre pometul înflorit al coastelor.

În urma lor, în cuprinsul umed și acru al clasei au mai rămas trei mititei, cari abia se mai zăresc printre negura groasă de praf. Cătușul lor e departe, peste cele dealuri și în toată bună vremea prânzul li-i sorocit să-l facă la școală.

Rămăsă o clipă în bănci la locul lor, stau în cumpene neștiind cum să hotărască, să întindă ori ba masa acolo între scândurile acelea chinuitoare ori să iasă afară, unde-i chiamă momitor cele câteva raze, cari furișându-se prin ferestruică întind dungi luminoase până în fața lor pe scândurile băncilor tândărite și pline de tăieturi.

În cele din urmă dorul de lumină, dorul de cuprins larg, de soare și de căldură birue, și odoarele sătucului depărtat se strecoară încetșor afară.

Ținându-se de mână câte-și trei și cu ochii aproape închiși de năvala luminii orbitoare, pășesc deodată încetșor tot pe lângă peretele alb al școlii, căutând să se deprindă parcă pe îndelete cu mângăierile prietenoase ale razelor de soare...

Dar amiaza aceea primăvăratecă, cu strălucirea ei fermecătoare, cu cântecul păsărelelor ce răsuna din fanzișul proaspăt și mirositor, cu zumzetul albinelor harnice și mișuna de găngăni cari alergă grabite de colo până colo, dar mai ales cu fâlfăitul amăgitor al flutu-

rilor ce-și încrucișau cărările prin cuprinsul limpede și liniștit, desfăcu repede tovrășia feciorașilor.

Unul chemat grabnic ca de cine știe ce vedenie, dă fuga de s'așează în fața câtorva tulpini de ierburi uscate pe cari suiau și coborau agale cărduri de vacile domnului, altul pornind cu același zor se oprește cu ochii mari cercetători de-asupra unui pâlce de flori galbene de păpădie la cari dădeau năvală albinele după strâns de miere, iar cel de-al treilea și cel mai micușor dintre ei, prinzând un gândăcel de pe vârful unui fir de iarbă, îl privește cu ochii strălucitori de bucurie cum umblă repede cu piciorușele lui mărunte, când pe un deget cântă pe altul al mâinei lui ridicată sus, în vreme ce el îi cântă cu glas argintiu:

Călgăriță mălgăriță

Cu aripă pestriță,

Încotro îi sbura

Într'acolo m'oi însura...

Dar călgărița gheboasă n'a apucat să sboare ca s'erate încotro se va însura dolofanul cel cu cântecul și iată că un fluture, gătit în haine mândre de primăvară, s'abate 'n sbor nebunatic tocmai în preajma celor trei voinici.

— Fluturile, fluturile, strigară atunci câteși trei și-o impuseră la fugă după aripatul pestriț, care își ținea sborul domol și tot pe aproape de pământul împodobit cu flori cari de cari mai momitoare.

Un popas de-o clipă pe un bobocel din cale și cele trei trupuri tinere se și ciocnesc încrucișându-și mâinile dornice de pradă.

Fluturul scăpat, plutește iar ușor și nepăsător tot prin preajmă-le de-a mai mare necazul, pe când de-odată zbucesc spre înalt; iar copiii rămân așa cu mâinile întinse și cu ochii în sus spre golul unde pierise odorul.

De necaz oftează și ei adânc, îi dau un chiot de să-l ajungă din urmă... și apoi pornesc să-și vadă de-ale gurii...

Dar lor nu le era atât de-a mâncării, cât de-a zbegului.

Fac câțiva pași tot într-o săritură, se opresc, își pleacă capetele și umerii și lovindu-se herbecește dau semnul de trântă.

Sumanele peticite zboară atunci într-o clipă de pe ei ca și când ar fi fost vâltorite de furtună. Rămăși sprinteni, numai în cămăși, cei doi mai mărișori se încleștează de mijloc cu brațele vânjoase și lupta începe. Se strâng, se smâncesc, ingenuche, se ridică și lupta lor de cocoși ține până când osteneala cu gâfăleli dese îi moale, plecându-i pe amândoi întinși pe coaste unde în zbuciumări icnitate tot mai cearcă, fiecare să-și doboare potrivnicul.

Cel de-al treilea, un bucălat oacheș cu sprâncenele negre ca cărbunele și îmbinate de-asupra ochilor mari, rămas stinger și ne mai îndrăznind să se amestece în luptă, și-a ales un loc de prânzit pe pajiștea moale de subt streșina plină de soare. Își desface pe îndelete petecuța curată din care își scoate mămăliguța cu bulgărașul de brânză, bunul ei tovarăș, dar abia când și când ciupește din merinde, căci ochii i-s furați tot de truda celor doi tovarăși cari se svârcolesc pe bățătura moale de troscot.

Ademenit atunci mai mult de joc decât de foame, părăsește masa și dă fuga lângă voinicii căzuți, unde râde și bate din palme cercând să prindă cu ochii de partea cui stă biruința. Norocul crestăturii din vecini, se vede, căci cocotat ca de obicei în vârful gardului, bate din aripi cântând un „cucurigu” prelung și apoi zboară drept spre masa întinsă unde începe să se ospăteze în tihnă, fără grije de pază, căci stăpânul prins în treabă, era departe, iar pe aproape nici o gură de hușit. Și-ar fi putut năvalnicul să-și ospăteze pliscul mult și bine fără supărare; dar după cum de obicei îl îndeamnă dragostea, și cum e felul cocoșesc, ciupește din belșugul de merinde cât ciupește iar apoi răcăie și ticălește chemător, ca să s-adune și tovarășele lui boghete. Lumea păsărească sburătărește atunci peste

gard, cotcodăcind și mirându-se în gura mare; dar n'au parte să se nfrupte și ele, căci iată păgubașul prinde de veste și de-acolo de departe, chiuie o gură de spaimă, iar din fugă până să ajungă, asvârle căciula între ele.

Pasărilor îngrozite, țipă și fug ca în năvală de uliu, iar băiețașul își pune mâinile în cap de spaima risipei...

În urmă-i, tovarășii osteniți dau și ei la pace. Imbujorați la față și cu cămășutele pătate pe ici pe colo de verdeața buruienilor zdrobite, își dau sumanele de câte-o mâncă și vin de s'asează lângă micuțul oacheș care cu fața întunecată de necaz și cu ochii gata de plâns, îmbucă din bruma de merinde ce a mai putut aduna din risipa prădalcicilor înaripați.

Dar nici celor doi nu le-a mers mai bine, căci abia acum iau de seamă că zorul trântei i-a apucat fără ca ei să-și fi scos petecuțele cu mâncarea din sân, și că toată li se prefăcuse în fărâșături, care în zbuciumul luptei se îropșise pe jos unde pasările gonite au dat peste alt noroc de bucate, din belșug, ca niciodată.

Cel mai răsărit din toți, un troncan cu ochii căprioii strălucitori umblă ce umblă cu mâna prin sân, dar văzând că nu găsește să scoată nimic mai de seamă, se pleacă și-și bate sânii, scuturându-i cu nădejde doar o mai fi rămas ceva.

Atunci pe masa de troscot des și moale, din „burca” ce adusese de-acasă, nu se mai arată decât o mână de fărâșături cari cad în tovarășia udăturii, o ceapă mică, rotundă și cu fața roșie, mândră oarecum că singură numai fusese în stare să îndure chinul unei trante voinicești... Băiețașul le privește lung, gânditor și apoi își poartă ochii când la mititelul oacheș, când la tovarășul de luptă, care râdea bucuros că el avusese norocul să nu sufere nici o pagubă. Nu e vorba în strânsomile luptei, mămăliguța lui de orz, neagră și cleioasă, își schimbă forma, lățindu-se de parcă ar fi răvnit mult să semene cu chipul din altă

vreme al burcei tovarăse; dar încaltea, nu se irosise într'atât ca să n'aibă cu ce-și astâmpăra foamea. Bucuria nu stăruia însă mult pe fața lui rumenă, și ochii albaștri i se întunecă de grija peștișorului mic pe care nădăjduia să-l găsească lângă mămăliguță cum știa că-i pus de-acasă; acum cu toată sânguința cătatului, el nu-și arăta solzii din nici o parte.

Lipsa aceasta însemnează însă ochii voinicului; de-alături. Ceapa lui, se gândea, va fi primită ca bună tovarăse mămăliguței rămasă fără udătură și astfel va putea să-și astâmpere și el foamea. Din câteva vorbe, târgu-i făcut și ceapa roșie stivită cu pumnul, își desface miezul alb și mirositor care așezat în jurul mămăliguței așteaptă rânul ospățului în locul peștelui prăpădit.

Toemiți acum, voinicii își fac semnul crucii și încep să îmbuce fără să mai aștepte alt îndemn decât pe cel cu zor al foamei prea ținută în frâu.

Și în preajma mesei mari, pacea seninului primăvăratec stăpânește cuprinsul plin de lumină, în timp ce dealurile întinerite se înfioară de-o adiere ușoară, de-o boare dulce și mirositoare. În depărtări, prin desigurile înflorite se îngână ciripiri de păsărele, iar din vecini cocosul istet le trâmbează „Poftă bună”.

Dar cu tot indemnul foamei și al graiului păsăresc, băieții mănâncă și nu prea, căci ceapa îi îndeamnă mai mult la plâns. Cu ochii în lacrimi, tovarășii de trântă privesc când la „ceapa dușmană” când la „brânza bălană” de alături și înghit mai mult în sec decât cu udătură. În timpul acesta, din frântura

mămăliguței pământii, bălanul zărește strălucind câțiva solzii de pește, iar mai la o parte ia seama că un șir de oase mărunte și-arătau vârfulurile lor ascuțite. Cu gând de nădejde, desface mămăliga lătită și dintre păturile tescuite se desprinde trupul peștișorului fărâmițit. Bucuros de norocul ce-i fusese socorit pe ziua aceea, băiețașul se lipsește de udătura tovarășului și-și trage masa binișor mai la o parte; mititelul sprâncenat așezat își apără pe-a lui, în vreme ce voinicul cel cu ochii căprii, rămas numai cu firimiturile cepei, își poartă privirea lacomă când spre bucatele unuia, când spre ale celuiilalt și când morocoșii flămânzi nici nu bănuiau gândul dușmanului de alături, se pomenesc că petecurile cu merinde cu tot, sboară pe dimineața lor, ajungând dincolo de garduri spre bucuria găinilor și a crestatului gălăgios.

Popândocul cel oacheș rămase o clipă cu ochii pierduți spre partea încotro s'auzia sfada păsărilor norocoase, ș'apoi se pormeste pe plâns; păgubașul cel mai mărișor, însă, nu prăpădește vremea, căsărind repede, dă goană după dușman. Câteva roate de fugă împrejurul școalei și trupurile tinere se încleștează iar la luptă, la luptă dușmănoasă, până când osteniți de iznoavă, cad amândoi pe așternutul moale al pajștei primăvăratice...

De sus, din înălțimile curate, soarele prietenos îi învăluie în pânza deasă de raze aurii, iar alături, plecat deasupra lor, mititelul oacheș cu ochii ca cărbunele, râde și bate din palme.

ION CIOCĂRLAN

C R O N I C A

Domnul GIUSEPPE LOMBARDO-DOMNICE, cunoscutul pedagog italian, ale cărui articole și „Pagini autobiografice” au deșteptat în cititorii noștri un viu interes pentru noua școală italiană, a binevoit a adresa conducăto-

rilor revistei „Satul și Școala” o scrisoare plină de încurajare și de măgulitoare aprecieri.

„Consider pentru mine — spune Domnia-sa — o mare onoare de a putea adresa cuvântul meu educatorilor

români, a căror ardore pentru reînnoirea școlii apare clară din nobila d-voastră revistă“.

Continuând a pune pe cititorii noștri în curent cu faptele și ideile care preocupă pe educatorii italieni, servim propria noastră școală și contribuim cu modestele noastre mijloace să ne cunoaștem și să ne iubim, lucru care trebuie să fie o datorie sfântă și pentru Italieni și pentru Români.

Red. Rev. „SATUL ȘI ȘCOALA“.

De Dr. C. Angelescu, fost ministru al instr. despre rostul școlii. Fragment din interview-ul acordat revistei „Vremea“ No. 278—1933.

— „Școala și cultura generală a poporului pot schimba radical fața unei țări și mentalitatea unui popor. Poporul conștient de drepturile și de datorile lui, își va apăra cu altă însușire și cu alt spirit de sacrificiu, țara și neamul său. La noi unde imensa majoritate a populațiunii este cea dela țară, și unde marele focar de energie națională se găsește în pătura de jos a poporului nostru, este o datorie sfântă a ridica starea culturală a țărânimii, a o chema la o nouă viață, prin școală, prin cultură, putând recruta astfel în viitor, elementele necesare conducerii Statului și în același timp putând forma adevăratele zăgazuri de conștiință națională contra oricăror valuri năpraznice, care s'ar mai putea revărsa peste neamul nostru. Dealțul o conștiință națională bine îndrumată, formează cea mai puternică tranșee contra oricăror atacuri, fie dinuntru, fie din afară, atacuri cari ar avea de scop să schimbe sau să zădărnicească aceeace s'a câștigat în decursul vremurilor cu atâta trudă și cu atâta jertfă de marile generațiuni cari au alcătuit România de astăzi“.

COMBATAREA ANALFABETISMULUI. — În cadrul secțiilor literare și științifice ale „Astrei“, dl Ion Clopoțel, directorul excelentei reviste „Societatea de mâine“ a dezvoltat o interesantă conferință insistând îndeosebi asupra greutăților pe cari le întâmpină școala, mai ales în ținuturile muntoase.

Dl Clopoțel crede că aceste greutăți s'ar putea înlătura prin întemeierea Căminelor școlare, care ar da posibilitate elevilor din cătunele resfirate să poată urma regulat la școală.

Aceste cămine întreținute din contribuțiile părinților, județelor și a societății, ar ajuta la combaterea analfabetismului, s'ar împuțina bolile ivite între copii, ar putea micșora mortalitatea, căci medicii mai ușor ar putea da consultații copiilor decât la casele părinților risipite pe vărfuri de dealuri; s'ar putea face o mai bună educație socială.

Conferința a fost urmată de o discuție vie. S'a hotărât ca o comisie compusă din d-nii G. Bogdan-Duică, dr. Iuliu Hațieganu, dr. Ion Mateiu, Ion Gărbiceanu și Const. Iencica să studieze problema școlară și culturală a regiunilor muntoase, ca să se poată vedea ce e posibil să se realizeze din programul expus de dl Clopoțel.

Casa de credit a Corpului didactic. — Se împlinesc în curând 30 de ani dela înființarea acestei Instituții atât de folositoare. Ea a început cu un capital de 280.000 lei. Astăzi face o mișcare de 245 milioane lei anual. Dela 10.000 de membrii cât avea acum câțiva ani astăzi are peste 25.000.

Ca binefacerile acestei Instituții să poată simți cât mai adânc în toate ghiurile țării, se impune neapărat decentralizarea ei cel puțin pe centrele Universitare. Ajutorul ar ajunge mai repede și fără spese mari de poștă sau deplasare.

CATASTROFE AERIENE. Dirijabilul „Akron“, cea mai mare aeronavă a Statelor Unite s'a prăbușit în Atlantic. Au pierit 70 de oameni. Construirea lui „Akron“ a durat doi ani și a costat un miliard de lei. „Akron“ era amenajat și cu un mic aerodrom de pe care puteau pleca și ateriza... șapte avioane. Această nenorocire este o dovadă că tehnica modernă n'a ajuns încă la stăpânirea perfectă a aerului.

Un alt dirijabil, mai mic, „I. 3“ — plecat în căutarea lui „Akron“ s'a prăbușit de asemenea în ocean.

CUCERIRI ȘTIINȚIFICE. Muntele Everest (Asia 8843 m. înălțime) ale cărui picuri sunt inaccesibile omului, a fost fotografiat pentru prima oară de aviatori cari au sburat la 11 n.ii de metri înălțime.

S'au descoperit bogate zăcăminte de minereuri de radium în Canada, care dau speranța că prețul radiumului va putea scădea la 3 milioane lei gramul. În toată omenirea s'au extras până acum 300 grame de radium.

C ă r ț i - R e v i s t e

B. IORDAN: *Normaliștii, roman, 265 pag. Lei 80.* (Tip. Șc. de meserii Belgrad).

Critica a primit cu destulă simpatie încercarea dlui *B. Iordan* de a prezenta într'un roman viața elevilor dintr'o școală normală. Încercarea e de două ori interesantă: pentru că se ocupă de adolescență și pentru că viața normaliștilor are unele aspecte pe care nu le găsim și la alți școlari de anii lor.

Autorul e un tânăr învățător care a trăit viața de mizerii a internatului școlii normale, iar „*Normaliștii*” e un roman biografic în care, la vreo zece ani după terminarea școlii, dl *B. Iordan* a încercat să-și reconstitue adolescența. Încercarea e îndrăzneată, fără să fie cu totul isbită. Adeseori realitatea e suplinită de imaginația autorului, ceea ce scade valoarea psihologică a romanului.

Dl *B. Iordan* are incontestabile calități de scriitor și ar fi putut face din acest roman o carte de bun nume, dacă n'ar fi fost ispitit s'o facă de senzație. Dsa transpune aventurile sale galante, din anii tinereții, în lumea școlară, cu o lipsă de pudor și jignitoare pentru tot tineretul școlar.

Romanul n'a câștigat nimic din zugrăvirea amănunțită a escapadelor normaliștilor în cartierele periferice, în lumea prostituatelor și a cărciumelor și nici din insulta adusă fetelor dela pension care — toate — au „*cel puțin un amant și un avort*”.

Un episod care putea fi plăcut, dragostea cu „domnișoara Iulia” (care e înfățișată de o calitate superioară celorlalte fete) sfârșește romanul în aceeași notă trivială, deasupra căreia, în mod vădit, autorul n'a vrut să se ridice.

Cum rămăner înșă la părerea exprimată mai sus, că dl *B. Iordan* este un scriitor talentat, așteptăm ca celelalte două romane anunțate de d-sa să ne vină fără această tendință de a exploată iubirea până la pornografie. (D. G.)

G. ROIBAN, *Stropi-de sânge (Icoane din războiul întregirii.) Editura autorului Str. Deșeptării 3, T-Severin, 80 pag. 14 Lei.*

Între scriitorii noștri sunt și câțiva învățători. Se remarcă în mod deosebit mehedințeanul *George Roiban*. Deși numele său nu e cunoscut pretutindeni, are lucrări care, altuia, lipsit de excesiva

sa modestie, de mult i-ar fi dus faima dela un capăt la altul al țării. Câți dintre noi nu s'au însuflețit în ajunul războiului căutând tumultuosul marș „*La Turda*” (muzica de *V. Buică*), ale cărui versuri au țâșnit din sufletul îmbătat de dragoste de neam al lui *George Roiban* pe când nu era decât elev al Școlii Normale din Severin? Cum se înalță în țăriile albastre cântecul ciocărliei, așa s'a înălțat cântarea noastră țirerească spre crestele Carpaților.

În acordurile inspirate ale marșului „*La Turda*” ne-am risipit pela regimenele noastre patruzeci de băieți plini de îndrăzneală și de încredere. Închid ochii să-i mai văd încă odată, plini de viață și de voie bună pe cei cari au căzut în Dobrogea, în Carpați, în Ardeal...

Ceilalți ne-am căutat unii pe alții, la sfârșitul tragediei, cum se caută frații. Pe *Roiban* l-am găsit în închisoarea comandaturii germane dela Severin, slăbit de suferința ranelor, condamnat la moarte după reîntoarcerea de pe frontul din Moldova. Ne înbrățișam cu ochii și-i șopteam cuvinte de mângăiere sub privirea oboșită și descurajată a sentinței germane. Peste câteva zile ostile franceze erau la T-Severin și *Roiban* liber... De atunci își risipește scrisul prin reviste, mai ales prin cele oltenesti și redactează revista învățătorilor mehedințeni. Și-a adunat în volum și a parte din versuri.

În „*Stropi de sânge*” publică pagini de proză, duioase amintiri din luptele date în Dobrogea, pe Neajlov sau în Moldova.

Sunt lucruri trăite, simțite și înfățișate cu multă pricepere în tainele scriului. De aceea lectura e cât se poate de antrenantă și nu puține sunt paginile care emoționează adânc pe cititor.

(D. G.)

N. NISTOR: *Spiru Haret, Editura „Arieșul” Turda.* Asociația învățătorilor din jud. Turda a scos în broșură cuvântarea rostită de dl *N. Nistor*, inspector școlar, cu prilejul comemorării lui *Haret*. Este una dintre cele mai frumoase cuvântări rostite cu acest prilej.

VLĂSTARUL An I Nr. 7—8. Revista învățătorilor dela Cojocna-Cluj e în vâdit progres și asta ne bucură. Abonamentul 80 lei anual. O recomandăm călduros iubitorilor de folklor inedit. Redactori: *V. Moldovan* și *Dr. Bosica*.

Populația României. Spicuim din articolul dlui dr. I. Ciocărlan, publicat în Nr. 3 — Anul III al *Revistei de Igienă Socială* (Buc. Str. C. A. Rosetti 33), următoarele date, riguros controlate, privind populația României în 1929.

Populația totală: 17,638.127. Născuți: 600.556; morți: 377.646; excedent natural: 222.910. Provinciile: Banat, Crișana, Maramureș, Transilvania și Oltenia, prezintă cea mai scăzută natalitate pe când Moldova o dă cea mai ridicată: 43 la mie de locuitori. Banatul nu înregistrează nici un spor natural de populație; orașele dau 3 la mie de locuitori pe când satele din Dobrogea dau 21 la mie și cele din Moldova 24 la mie.

Între țările din sud-estul european România ocupă primul loc prin natalitatea sa iar în ce privește creșterea naturală (prin nașteri) a populației ocupă al cincilea loc între statele globului (după Argentina, Polonia, Portugalia și Japonia).

Asistența socială și colaborarea ei cu școala. În aceeași excelentă revistă dl dr. G. Atanasiu Timișoara, ocupându-se de asistența socială, de care se simte atâta necesitate la noi, ajunge la concluzia că:

„Trei cădări și patru oameni: școală, biserică și dispensar; învățător, preot, medic, și soră de ocrotire, strâns legați între dânșii, printr-o colaborare sinceră și conștiințioasă, ar duce la cele mai frumoase rezultate“.

(D. G.)

ONISIFOR GHIBU. Basarabia în statistică Universității din Iași. (Extras din „Arhiva pentru Știință și Reforma Socială“).

În acest studiu concis se arată câți studenți basarabeni au cercetat Universitatea din Iași în anii școlari 1918/19—1928/29.

Concluziile ce se desprind din tabelele statistice trebuie să fie îngrijitoare pentru bărbații cu răspundere în stat. Sunt Facultăți, de pildă la Farmacie, care sunt cercetate numai de studenții evrei.

O altă constatare este că din 346 studenți cari au cercetat Facultatea de Filosofie și Litere numai 2 au studiat Istoria Românilor.

Studenții români basarabeni, se îndreaptă mai mult spre Facultatea de Științe. Din 1917 studenții înscriși la această Facultate, 529 au fost Români.

Dacă s'ar utiliza cu pricepere datele statistice în diferite ramuri de învățământ, d. e. învățământul primar în ce privește numărul elevilor raportați la numărul învățătorilor, ori în ce privește absolven-

ții școlilor normale, am avea o mai bună repartizare a învățătorilor și s'ar fi evitat surplusul de 5790 de normalişti cu diplomă, cari trebuie să aștepte ani de-arândul până să primească un post.

G. G. ANTONESCU și IOSIF GABREA: *Organizarea învățământului.* Edit. „Institutului Pedagogic Român“. București, 1933. Lei 120.

Asupra acestui valoros studiu vom reveni.

SOCIETATEA DE MĂINE. An. X, nr. 3—4 pe Martie și Aprilie 1933. — În cele 40 de pag. format mare cititorul va găsi tratate o mulțime de probleme sociale și economice de actualitate, scrise de scriitori de mare valoare.

Această revistă în cei 10 ani de apariție a contribuit la educația intelectuală a păturii noastre culte. Ea merită să fie sprijinită și de aici înainte și de conducătorii satelor.

AL. IONESCU BUTAȘ: *40 coruri mixte pentru uzul școlilor secundare și societăților corale.* Prețul 60 lei.

În acest caiet se găsesc cântece patriotice, cântece religioase și populare. Poate fi de folos pentru societățile corale conduse de învățători.

DL Al. Ionescu, profesor de muzică la liceul din Gherla, este cunoscut ca un priceput conducător de cor și talentat compozitor.

(C. I.)

Poșta redacției.

G. N. Regretăm, dar nu publicăm poezii.

C. Dumitrescu, Muncel-Turda. Trimițeți ceva potrivit regiunii. Numai din astfel de material se poate trage folos.

C. Ștefanu, Teaca. Aveți darul stilizării. Subiectele trimise sunt prea triste. Prindeți ceva din vioiciunea de primăvară a elevilor. Vrem să răspândim optimism și încredere în rândurile învățătorimii.

V. Călugăru, Aghireș-Cluj. Vine rândul în numărul viitor.

LA MAI MULȚI CITITORI. Vă mulțumim pentru cuvintele de îmbărbătare. Deși revista trăiește numai din abonamente, a putut apare până acum destul de regulat. Ca să o putem menține avem nevoie de sprijinul cititorilor cari o primesc.

Vă rugăm, ca și de aici înainte să ne comunicați care material vă place mai mult și ce ați dori să mai tipărim!